تاقی کردنەوەی خوا جل جلاله

بۆ بەندەکانی چی یەو چۆنە؟!

عەلی باپیر

چاپی یەکەم

٢٠٠٣ ز ١٤٢٤ ك

تاقی کردنەوەی خوا جل جلالە

بۆ بەندەکانی چی یەو چۆنە؟!

عەلی باپیر

چاپی یەکەم

٢٠٠٣ز ١٤٢٤ك

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم، أحَسِبَ النَّاسُ أنْ يُتْرَكُوا أنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لا يُفْتَنُونَ، وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ) (العنكبوت: ١-٣)

پێشکەش بێ

بەو کەسانەی کە لە تاقیکردنەوەکانی خوادا خۆڕاگردەبن و، لەکوورەی جەڕبێنرانی جۆراوجۆردا سەربەرزانە لەگەڵ دەردەچن و، لەسۆنگەی پاکیی و چاکیی مەعدەنیانەوە ڕووسووری ئێرەو سەرفرازی ئەولا دەبن.

پێناسەی ئەم نامیلکەیە

خوێنەرە بەڕێزەکان!

ئەم نامیلکەیەی بەردەستتان لەئەسڵ دا بریتیە لەیەکێك لەوتارەکانی بەندە کەلەشاری سلێمانیو لەمزگەوتی جیهاد دا دراوە، لەڕۆژی: (١٩ی موحەڕڕەمی ١٤٢٢ك) بەرانبەر بە (٢٠٠١/٤/١٣ز) پاشان برای بەڕێزم: ماموستا (فەڕەح مەحمود عەلی) وەك خۆی لەسەر کاسێتەوە هێناویەتە سەر قاقەزو پاش چاو پێداخشاندنەوەو سووکە دەستکارییەکی خۆیشم بۆ هەندێك وشەو تەعبیری برای بەڕێزم: کاك (مەلا بیلال قەڵادزەیی)یش دووبارە بەخەتێکی خۆش نووسیویەتەوەو ئامادەی چاپی کردوە خوا پاداشتی هەرە باش بەو دووبرا بەڕێزەم ببەخشێو سوپاسیان دەکەمو خوا وێنەیان زۆر بکات.

پاشان بەپەسەندو بگرە پێویستیشم زانی کەدوو بابەتی دیکەش لەبارەی تاقیکردنەوە (الابتلاء) وە بخەمە گەڵ ئەم وتارە کەبریتین لە:

١-(حەوت ڕاستیی گرنگ) جا هەرچەندە هەندێك لەو حەوت ڕاستییە تاڕاددەیەك لێکچوونیان لەگەڵ بەشێك لەخاڵەکانی وتارەکەدا هەیە، بەڵام هەموویان شتی تازەو باس نەکراویشیان هەر تێدایە.

٢- (سێ ئاگاداری پێویست) ئەمانیش بریتین لەسێ تێبینیو ئاگاداری بۆ بەهەڵەدا نەچوون لەچەمكو واتای تاقیکرانەوە (الابتلاء)دا، بۆئەوەی هەرکەسێك دووچاری هەر بەڵاو کێشمەو گرفتێك بوو خەیاڵی وانەبێ کەئەوە دەبێتە مایەی کەفارەتو پاکبوونەوەیو لەخوا نیزیکبوونەوەی! بێئەوەی سەرنج بدات کەداخۆ لەچ ڕێیەکەوەو بەچ هۆیەكو لەچ هەلو مەرجێك دا تووشی بووە!

کەواتە:

ئەم ناميلكەيە سەرەنجام بۆتە سێ بەش:

١-حەوت ڕاستيى گرنگ لەبارەی تاقيكرانەوەوە.

٢-سێ ئاگاداری پێويست، بۆئەوەی بەهەڵەدا نەچين.

٣-دەقی وتارەكەی مزگەوتی جيهاد.

خوايە بەبەزەيی و بەخششی بێ سنووری خۆت ئەم بەرهەمە بكەيە مايەی بەرچاو ڕوونی زياتری مسوڵمانان لەبارەی تاقيكرانەوەوەو هيدايەتيشمان بدەی كەهەميشە سەر بەرزانە لەبەڵاو گرفتارییەكان دەربچين.

والحمدلله أولا وآخراً وباطناً وظاهراً

٢١ شعبان ١٤٢٣ك

٢٠٠٢/١٠/٢٧ز

ئەحمەداوا

بەشی یەکەم

حەوت ڕاستیی گرنگ لەبارەی تاقیکرانەوەوە

خوێنەرە بەڕێزەکان ! سەختیی و دژواریی ئەم هەل‌ومەرج و واقیعەی کەمیللەتی مسوڵمان لەکوردستان و عێراق و سەرجەم میللەتانی مسوڵمانیش لەسەرتاسەری جیهانی ئیسلام دا پێیدا تێدەپەڕن لەکەستان شێرراوە نیە.

وەبەندە پێی وایە کەباروددۆخ و واقیعی هێندە سەخت و زەحمەت و ئاڵۆز کەمتر وایە بەسەر ئۆممەتی پێغەمبەری خوادا ﷺ هاتبێ!

جا بەپێویستم زانی کەئەم حەوت ڕاستیی یە گەورەو گرنگە لەبارەی تاقیکردنەوەی خوا جل وعز بۆ بەندەکانی (إبتلاء الله لعبادە) بخەمەڕوو، کەهەرکامێکیان تیشکێکی دیکە - وێڕای دەقی وتارەکە - دەخاتە سەر ئەو بابەتە گرنگ و هەستیارە:

یەکەم: خوا ئینسانی بۆ بەندایەتی کردن خوڵقاندووەو بەندایەتی ئینسانیش بۆ خوا لەمیانەی تاقیکرانەوەی دا دەبێ:

بەڵێ خوێنەرانی بەڕێز! ئەم ڕاستیی یە ڕاستیی یەکی یەکجار گەورەو گرنگە ئەگەر نەڵێین: گەورەترین ڕاستی یە لەژیانی مرۆڤدا؛ خوای کاربەجێ فەرموویەتی: (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) (الذريات:٥٦) واتە: وە جندو مرۆڤم بەس بۆ ئەوە دروستکردوون کەبمپەرستن.

ئاشکراشە کەخوای پەروەردگارو بێوێنەو بێ نیاز هیچ پێویستی بەپەرستن و بەندایەتی هیچکەس نیە، بەڵکو ئەوە دروستکراوەکانن کەبەندایەتی بۆ خوا کردنیان پێویستەو مایەی سەرفرازیی و ئازادیی و بەختەوەریی ڕاستەقینەیانەو، بەبێ خواپەرستن و بەندایەتی بۆ خواکردن گیرۆدەی دەردی کوشندەی:

بتپەرستیی و کۆیلایەتی‌کردن بۆ دروستکراوەکان دەبن

جا لەسۆنگەی ئەوەوە کەخوای کاربەجێ سبحانەو وتعالی ویستی وا بووە کەئینسان بەئیرادەی ئازادانەی خۆی بەندایەتی بۆ خوا بکات، تاقیکرانەوە (ابتلاء)کەی بۆتە شتێکی پێویست و حەتمی، هەربۆیەش خوای بەرزو مەزن لەسەرەتای سوورەتی: (الدهر)دا ئەو دوو مەسەلەیەی پێکەوە باسکردوون: (إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعاً بَصِيراً، إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِراً وَإِمَّا كَفُوراً) (الانسان:٢-٣).

واتە: ئێمە مرۆڤمان لەتۆرەمەیەکی تێکەڵ دروستکردوە، چونکە تاقیدەکەینەوە بۆیە گێراومانە بەبیسەرو بینەر. ئێمە ڕاستە ڕێمان پیشانداوە، جا سوپاسگوزار بێ یان سپڵە.

دووەم: سروشتی ئیسلامیش تاقیکرانەوەی مرۆڤ دەکاتە شتێکی حەتمی:

بەڵێ ئیسلامێك کەتاکە بەرنامەی پەسەندکراوی خوا بێت بۆ ژیان و گوزەرانی ئینسان: (الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِيناً)(المائدة: من الآية٣)، وە ئیسلامێك کەبۆ ئەوە نێررابێت کەفەرمانڕەوایی بکات و بەکەمتر لەسایەو سێبەر بوون و (حاکم) بوون ڕازی نەبێ: (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ)(الفتح: من الآية٢٨)، وە ئیسلامێك کەهەمیشە پەیڕەوانی خۆی لەسەر نەفس بەرزیی پەروەردە دەکات و بەرەو عیززەتمەندیی و باڵادەستیی هانیان دەدات: (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لا يَعْلَمُونَ)(المنافقون: من الآية٨)..

بەڵێ ئیسلامێکی وا کەدەیەوێ کاڵای پڕ بەباڵای ژین بێت و لەهەموو بوارو لایەنەکانی ژیان و گوزەران دا ڕێنمایی تاك و کۆمەڵ بکات و سەرجەم کاروبارە تاکیی و کۆمەڵیی و ماددیی و مەعنەویی یەکانیان بۆ ڕێك بخات، بەتەئکید شوێنکەوتووانی دووچاری تاقیکرانەوەی جۆراوجۆر دەبن بەهۆی تێکگیرانیان

لەگەڵ سیستەمی حوکمڕانیی تاغووتەکان و، هەواو ئارەزووی نەفامەکان و، بەرژەوەندیی ناڕەوای خۆشگوزەرانەکان و، ڕێچکەو بیردۆزەکانی شەیتانەکان و.. هتددا، چونکە ئەوان دەیانەوێ دەستەبەرداری ستەم و ئارەزوو و بەرژەوەندیی یەکانی خۆیان نەبن و، ئیسلامیش خوا ناردوویەتی کەبالا دەست و زاڵ بێ و خاوەنی قسەی کۆتایی بێت بۆ یەکلایی کردنەوەی سەرجەم مەسەلە گرنگ و چارەنووسسازەکان، ئنجا وەك گوتراویشە: (سەری دوو بەرانان لەمەنجەلێك دا ناکولێت)!

سێیەم: سروشتی ئەهلی کوفریش هۆکارێکی گرنگی تاقیکرانەوەی مسوڵمانانە:

100130

بەڵێ خوێنەرە بەڕێزەکان! یەکێ دیکە لەو هۆکارانەی کەسەرهەڵدانی تاقیکرانەوەو گرفتاریی بۆ مسوڵمانان دەکەنە شتێکی مسۆگەر، سروشت و پێکهاتەی عەقڵییەت و نەفسییەتی ئەهلی کوفرە بەتایبەت زلە زلە ملهوڕو خۆبەزلگرە خۆشگوزەرانەکانیان، با سەرنجی ئەم چەند ئایەتە بدەین تاکو بزانین ئەو ڕاستییە لەقورئانیدا چەند بەڕوونی ڕاگەیەنراوە:

* (ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْناً آخَرِينَ، فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولاً مِنْهُمْ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلا تَتَّقُونَ، وَقَالَ الْمَلأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ) (المؤمنون: ٣١-٣٣).

* (وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَى أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَى آثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ) (الزخرف: ٢٣).

(وَلا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا) (البقرة: من الآية ٢١٧) (وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَى) (البقرة: من الآية ١٢٠).

کەواتە: باهیچکەس لەمسوڵمانان خەیاڵی وانەبێ کەدەتوانێ مسوڵمانێکی سەلامەت و بێ بەڵاو گرفت بێت لەحاڵێك دا کەچەندان تاغووتی ملهوڕ سەرزەمینی خوایان کردۆتە گۆڕەپانی خۆبادان و تەراتێنیان و گەمەو یاری بەچارەنووس و خێرو بێری سەدان ملیۆن کەس دەکەن!

هەڵبەتە قسەم لەو کەسانە نیە کەزەلیلانە بۆ ئەهلی کوفرو دیکتاتۆرەکان تەسلیم و دەستەمۆ دەبن و دەستبەرداری هەموو شتێکیان دەبن!!

چوارەم: سروشتی مرۆڤیش تاقیکرانەوەی مرۆڤ پێویست دەکات:

ئینسان لەم بوونەوەرەدا خاوەنی کەسایەتی و سروشتێکی تایبەتی و ناوازەیە، کەخوای کاربەجێ بەمەبەستی گونجانی بۆ تاقیکرانەوە سروشتی ئینسانی وا هەڵخستوە کەوەك تیغێکی دوو دەم (سیف ذو حدين) بەهەردووك دیوی خێرو شەڕدا ببڕێ و بتوانێ هێندە بەرەو بڵندی بڕوات هەتا لەحوکمی چاوان دا نامێنێ و هەروەها بۆ نزمبوونەوەو شۆڕبوونەوەش بەهەمان شێوە، وەك خوای پەروەردگارو کاربەجێ فەرموویەتی: (كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ...... كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ) (المطففين:٧، ١٨)

بەڵێ تاوانباران ناویان لەلیستێك دا تۆمار کراوە کەلەژێری هەرە ژێرەوەیەو چاکەکارانیش بەپێچەوانەوە ناویان لەلیستێك دایە کەلەسەری هەرێ سەرەوەیە!

هەروەها فەرموویەتی: (لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ،ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ) (التين:٥)

جا ئەم بەرزبوونەوەو شۆڕبوونەوەی ئینسان کەمەیدان و گۆڕەپانی تێدا جەرپێنرانەکەیەتی، بەرهەمو زادەی ئەو جۆرە کەسایەتی و سروشتە تایبەتی‌یەیە کەخوای کاربەجێ پێی بەخشیوەو لەسەری سروشتاندوە، کەبێگومان ئەو سروشتە ناوازەیەی مرۆڤ وەك قرژاڵ (سرطان)ێکی دووسەرە

وایە کەلەبارانی‌دا هەیە بەهەردووك باری خێرو شەڕدا بڕوات و بێت و بچێ: (وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا، فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا، قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا، وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا) (الشمس:٧-١٠) جا ئینسان هەر لەخودی خۆی‌دا پێش کارتێکەرە دەرەکی‌یەکان (المؤثرات الخارجیة) - لەکێشمەکێش و بێنەوبەرە دایەو، هەمیشە هەر لەنێو خودی خۆی‌دا بەرەی هەق و باتیل لەبەر یەك دامەزراون و سەرگەرمی دەبەریێك ڕاچوون و یەکترهێنان و بردنن، بۆیە مەحاڵە مرۆڤ هەتا لەم ژیانە دنیایی‌یەی‌دا بێت و خاوەنی ئەو سروشتە دووسەرەیە بێت. بتوانێ پشتێنی لێبکاتەوەو ئیسراحەت بکات و چەکی تێکۆشان و خەبات فڕێ بدات ئەگەر هەر تەنها خۆیشی بێت! هەربۆیەش خوای زاناو پەنهان بین فەرموویەتی: (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحاً فَمُلَاقِيهِ) (الانشقاق:٦).

واتە: ئەی ئینسان! بێگومان تۆ هەتا دەگەیە پەروەردگارت سەرگەرمی ڕەنجدانی، وەپێشی دەگەی..

پێنجەم: ئینسانی مسوڵمان و کۆمەڵی مسوڵمان بەبێ تاقیکردنەوە سەخت و دژوارەکان پوخت و کامڵ نابن:

بەڵێ بەسەرنج دانی ئایەتەکانی قورئان و ژیان و گوزەرانی بۆ خوا صوڵحاوانیش بەدرێژایی مێژوو زۆر بەڕوونی بۆمان دەردەکەوێ کەتاقیکردنەوەکان مەرجی پێویستن بۆ گەیشتن و کامڵ بوونی ئینسانی مسوڵمان و کۆمەڵی مسوڵمان، بابزانین چۆن؟!

خوای پەروەردگار لەبارەی ئەو تاقیکرانەوە سەختەی کەبەسەر پێغەمبەری خوا ﷺ و هاوەڵە بەڕێزەکانی خوا لێیان ڕازی بێ هات لەجەنگی (ئوحود)دا فەرموویەتی:

(وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُم)(آل عمران: من الآية١٥٤).

واتە:- وە بۆئەوە (ئەو بەڵاو تاقیکردنەوەیەتان بەسەر هات) کەخوا ئەوەی لەسینەکانتان دا تاقی‌بکاتەوە وەئەوەش کە لەدڵەکانتان دایە بیپاڵێوێ...

كەواتە: تاك تاكی مسوڵمانان لەگەرمەی بەڵاو گرفتاریی و تاقیکردنەوەدا جەوهەرو مەعدەنەکەیان بەتەواوی کەشف دەبێت و کاکڵ و نیوەڕۆکیان دەزانرێ و ئەوەی کەلەسینەو هەناوو دڵ و دەروونیان دا پەنهانیان کردوەو حەشاریان داوە دەکەوێتە گۆڕێ و لێفە لەسەر هەتیوانیان لادەچێ!

ئەمە بۆ تاك تاكیان و بۆ وەدەرکەوتن و خرانەڕووی ناخ و هەناوی هەرکامێکیان وەك خۆی، کەخوای کاربەجێ ئا ئەو دەرکەوتن و کەشف بوونەی نهێنی و ڕازەکانی نێو سینەو دەروونی هەرکام لەمسوڵمانان بەحیکمەت و زادەو بەرهەمی جەنگ و بەڕەنگاربوونەوە دادەنێ!

لەوبارەشەوە کەڕیزو کۆمەڵی مسوڵمانانیش بەگشتی بەهۆی تاقیکرانەوەو گرفتاریی و ناڕەحەتیی و سەختی یەکانی جەنگ و جیهادەوە پاك و پوختەو پاڵفتە دەبێت و لەبێژینگ دەدرێت، خوای بێ هاوتا جل وعلا فەرموویەتی: (إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ، وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ) (آل عمران: ١٤٠-١٤١).

وەك دەبینین خوای کاربەجێ پێنج شتی کردوونە حیکمەت و بەرهەمی جەنگ و جیهاد کەئەمانەن:

١-وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا: بۆئەوەی خوا ئیمانداران بناسێ و بۆی دەرکەون کەچۆنن لەمەیدانی واقیع دا ئەگەرنا خوا زانیاری هەر بوو و بێ سنووری هەیە.

٢-وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ: وە بۆئەوەی چەند شەهیدێکتان لەنێودا هەڵبژێرێ.

٣-وَاللَّهُ لا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ: وە خوا ستەمکارانی خۆش ناوێن بۆیە حەز دەکات بێ دەستەڵات بن.

٤-وَلِيُمَحِّصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا: وە بۆئەوەی خوا ئەوانەی ئیمانیان هێناوە پاڵفتە بکات.

٥-وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ: وه بۆئەوەی کافران کزو بێ دەستەڵات بکات.

وەك دەبیین یەکێك لەحیکمەت و بەرهەمە گەورەو گرنگەکانی تاقیکردنەوەی خوا بۆ ئەهلی ئیمان بەهۆی جەنگ و جیهادەوە ئەوەیە کەمەیدانی جیهادیان بۆ بکاتە بێژینگێك و پاك و پیسیان لەیەك جیا بکاتەوە، تاکو ڕیزەکانیان تۆکمەو توندوتۆڵ و پێکەوە جۆشدراو بن.

بەڵێ بەڕاستی لەگەرمەی جیهادو جەنگ و گرفتاریی و ناڕەحەتی یەکان دا ئینسانی مسوڵمان و کۆمەڵی مسوڵمان لەخۆیان حاڵی دەبن و وەك پێویست خۆیان دەناسن و دەزانن تاچ ڕاددەیەك خەسڵەتە بەرزو پەسەندەکانی وەك:

خوا پێمەبەست بوون و پارێزکاریی و پشت بەخوا بەستن و فیداکاریی و ئازایەتی و ماڵ بەخشین و .. هتدیان تێدایەو لەسیفەتە نزم و پەستەکانی وەك: ڕیابازی و دنیاویستی و ترسنۆکیی و چرووکی و.. هتد دوورن! هەروەها هەر لەگەرمەی تاقیکرانەوەداو لەکاتی ڕووبەڕووبونەوە لەگەڵ سەختی و دژواری یەکان دا کۆمەڵ و میللەتی مسوڵمان خۆیان دەناسن کەتا چ ڕاددەیەك: برایەتی و تەبایی و هاوکاریی و دەستبار بۆیەکتر گرتن و گوێگرتن و فەرمانبەریی بۆ سەرووی خۆو قازانج و زیانی یەکتر پێ وەك هی خۆبوون و.. هتدیان هەیەو تاچ ڕاددەیەکیش بەخەسڵەتە پەستەکانی پێچەوانەی ئەمانەوە گرفتارو گیرۆدە بوونە!

شەشەم: سوننەتی خوا جل جلاله وایە کەهەتا مسوڵمانان قۆناغی تاقیکرانەوە نەبڕن و ساغ نەبنەوە نایانباتە قۆناغی باڵادەستیی و حوکمڕانیی‌یەوە:

ئەم ڕاستی‌یەش وێڕای چەندان ئایەتی بەهێزو پیرۆزی خوا سبحانه و تعالی سیرەو ژیانی سەرجەم بۆ خوا صوڵحاوانیش بەدرێژایی مێژوو دەلالەتی

لەسەر دەكات، بەتایبەتی سیرەو ژیانی پێغەمبەری كۆتایی (محمد بن عبدالله) ﷺ و هاوەڵە بەڕێزەكانی لەقۆناغی مەككەیی (المرحلة المكية)دا بەدەیان جۆرە تاقیكرانەوەی سەخت و دژواردا تێپەڕین و هیچ شتێك نەما كەلەسەر خوا تووشیان نەیەت و ئەوانیش وەك كێوی نەلەخشاو ڕۆژ بۆ ڕۆژیێ دامەزراوترو پێچەسپاوترو خۆڕاگرتر دەبوون.. بەڵێ دوای ئەوە خوای بەرزو مەزن دەرووی خێری لێكردنەوەو كۆچكردن (هجرة)ی بەرەو شاری (يثرب)ی بۆ ڕەخساندن و چوونە قۆناغێكی دیكەوە، وەك خوای بەخشەر لەوبارەوە فەرموویەتی: (وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) (الأنفال:٢٦).

هەروەها ئەم سوننەت و یاسایەی خوای بالادەست تاك تاكی مسوڵمانانیش هەر دەگرێتەوە، ئەوەتا خوای كاربەجێ پاش ئەوەی (ابراهيم)ی عليه الصلاة والسلام بەهەموو قۆناغەكانی تاقیكردنەوە (ابتلاء)دا تێپەڕاندوەو لەهەموویان دا سەر بەرزانە دەرچووەو هەموو فەرمانەكانی خوای پەروەردگاری زۆرباش جێبەجێكردوە ئەوجار بۆتە شایستەی ئەوە كەخوا بیكاتە پێشەوا (امام) بۆ خەڵكی:

(وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَاماً قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ) (البقرة:١٢٤)

واتە: وەیادی ئەوكاتە بكەوە كەپەروەردگاری ئیبراهیم بەچەند وشەیەك (فەرمانێك) تاقیكردەوەو ئەویش دەست و برد بەتەواوی جێبەجێی كردن، خواش پێی فەرموو: من دەتگێڕم بەپێشەوا بۆ خەڵكی، (ئیبراهیم) گوتی: ئەدی لەوەچەكەم (كەس ناكەیە پێشەوا)؟! (خوا) فەرمووی: ستەمكاران شایستەی وەرگرتنی (خەڵاتی) بەڵێنی من (كەبیانگێڕم بەپێشەوا) نین.

جا ئەو سوننەتەی خوای كاربەجێ وەك هەر یاساو سوننەتێكی دیكەی چەندان حیكمەتی بەرزو گەورەی تێدان، كەیەكیان ئەوەیە: ئەگەر بێت و

مسـولْمانان پێـش گوزەراندنـی قۆنـاغی تاقیکردنـەوەو سـاغبوونەوەو پاکبوونـەوەو قاڵبوونـەوە بچنـە نێو قۆنـاغی دەسـتەڵات (مرحلـة التمكـن) و حوکمڕانیـیەوە ئـەوە بێگومـان لەسـۆنگەی کـەمو کوورِیـیو کـرچ و کاڵیی‌یەکانیانەوە دەبنە نموونەیەکی ناتەواوو سادەو سەرکێڵو ناشیرینکەر بۆ سیمای گەشو جوانو ڕاستەقینەی ئیسلامو شـەریعەتو سیستەمە بێ وێنەکەی!

بەڵێ پێویستە مسولْمانان بەرلەوەی ئـەرکی قورسـی حوکمو سیسـتەمی ئیسلامییان بکەوێتە سەرشان پێشتر چاك چاك تەزکیەو پـەروەردە بووبنو لەگـەڵ ئیسـلام دا تـەفاعولیان کردبێو بـەها بـەرزو بێوێنـەکانی شـەریعەتی خوای کاربـەجێیان لـەخۆیان دا بەرجەسـتە کردبێو چووبنـە ئاسـتی بـەرزی ئیسلامەوە، ئەگـەرنا بەتـەئکید ئەگـەر بـەبێ پـەروەردە بـوونو خۆئامـادەکردن کتوپڕ بەسـەر هـەڵگرتنی ئـەرکی قورسـی بـەڕێوەبردنی حوکمو سیسـتەمی ئیسلامیو پیادەکردنی شەریعەت دا بکەون، مەحاڵە کەلەجێبەجێکردنی ئەو ئەرکـەیان دا سـەرکەوتووبن وەك چۆن بابـای وەرزشـکار ناتوانـێ هـەر لەسـەرەتاوەو یەکتـەکان ئـەو کێشـە قورس (الوزنـة الثقیلـة) یە بـەرز بکاتـەوە کەبابایەکی دیکەی مەشق دیتوو و ڕاهاتوو دەیتوانێ!

بۆیە لێرەوە ئامۆژگاری هەموو دڵسۆزانی مەیدانی کارو چالاکی ئیسلامیی دەکەمو بەرلەوانیش هی خۆم کەبا:

لەقۆناغی بانگەوازو پەروەردەو تەزکیەو خۆگۆڕینو.. هتددا بەپەلەو پشوو کـورتو عـاتیفیو خۆڕانـەگر نـەبینو هـەر لـەبیری حوکمڕانیکـردن دا نـەبین بێئەوەی کاری جیددیمان کردبێت بۆ سازو ئامادەکردنی پێشـەکیو زەمینـە خۆشکەرەکانی، چونکە وەك چۆن خوای کاربـەجێ سەرزەنشـتی کەسانێکی کردووە کەلەجەنگو جیهاد خۆیان بەجێ هێشتوە، بەوەی کەئەگەر ویستبایان لەکاتی خۆیدا بچن بۆ جیهاد پێشتر خۆیانیـان بۆ سـازو ئامـادە دەکـردو

پێداویستی‌یەکانیان بۆ دابین دەکرد وەك فەرموویەتی: (إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ، وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً)(التوبة: من الآية٤٦)

بەهەمان شێوەش کەسانێك بەڕاستی بەتەمای ئەوە بن کەلەکۆمەڵگاکەیان دا شەریعەتی خوا بەرپا بێت، پێویستە لە: بۆ سازکردنی زەمینەو دابینکردنی پێداویستی‌یەکانی‌یەوە دەست بەکاربن، نەك تەنها وەك درووشم و شیعارێك باسی ئەو مەسەلەیە بکەن و جێبەجێکردنی شەریعەت (تطبيق الشريعة) بکەنە ویردی سەرزمانیان!

وە بەڕاستی من پڕ بەدڵ بەزەییم بەو کەسانەدا دێتەوە کەلەبواری تێگەیشتنی ئیسلام و تەزکیەو پەروەردە بوون و ڕەوشت و ئادابی ئیسلامیی‌دا زۆر کەمدەست و بەجێماون و شتێکی وایان پێ نیەو، نەك هەر هیچ سەریان لەپڕۆژەی سیاسی و ئابووریی و کۆمەڵایەتی و.. هتدی ئیسلام بۆ پاکسازیی و چاکسازیی کۆمەڵگاو بنیاتنانی کیان و قەوارەیەکی ئیسلامیی دەرناچێ، چ جای بەکردەوە خۆیانی بۆ ئامادە بکەن و پێشەکی‌یەکانی بۆ ساز بکەن، بگرە تەنانەت هەتا ئێستا هێندە لەعەقیدەی ئیسلامیی و شەریعەتی خوا بەهرەمەند نەبوونە کەتەنانەت لەزاتی خۆشیاندا ڕەوشت و ئادابی ئیسلامیی ڕەچاو بکەن! وەهی وایان هەیە کەهەڵس وکەوت و ڕەفتاری نەك لەگەڵ نامسوڵمانان دا بگرە لەگەڵ مسوڵمانانیش دا هێندە هەڵەو ناشەرعی و ڕەق و بێ سەلیقانەیە کەخەڵکی خوا خوایانە لێی دووربن و چارەی خۆی هێندە قورس و ڕەزای خۆی هێندە گران کردوە کەهەندێك خەڵکی سادەو لەئیسلام ناحاڵی بەوییەوە ئیسلامیشیان لەبەرچاو بێزراوە!

وە لەحاڵێك دا کەپێغەمبەری خوا ﷺ بەڕەوشت و ئەدەبی بەرزو شیرینی

چەندان کەسی کافری مسوڵمان کردوون، ئەوجۆرە کەسانە هی وایان هەیە کەڕەنگە مسوڵمانیشی کافرکردبن و بەڕەفتاری دزێوو ناشرەعی یانەی خەڵکیشی لەدین سڵەماندبێتەوەو دوور خستبێتەوە!!

دیارە پێغەمبەری خواش ﷺ بەبەلاش نەیفەرمووە: (بشروا ولاتنفروا ویسروا ولاتعسروا)متفق علیه.

واتە: دڵخۆشکەر بن و موژدەبەخش بن و سڵەمێنەرەوە مەبن، وەدین (بۆ خەڵکی) ئاسان بکەن و لێیان وەزەحمەت مەخەن.

بەکورتی: هەرکەس و کۆمەڵ و لایەنێك بیانەوێ میللەت و کۆمەڵگایەکەیان بەرنە قۆناغی باڵادەستیی (مرحلە التمکین)یەوە، پێویستە لەو خاڵەوە دەست پێبکەن کەبریتیە لەتەفاعول کردن لەگەڵ ئیسلام دا بەعەقیدەو عیبادەت و ئەخلاق و ئادابەوە، جا هەرکاتێك توانیان ئەو قۆناغەی تاقیکرانەوە (إبتلاء)یە سەر بەرزانە ببڕن و شەریعەتی خوا بەسەر خۆیان دا جێبەجێ بکەن لەهەموو بوارەکانی بیرکردنەوەو هەڵس وکەوت و ڕەفتاری تاکیی و خێزانیی و کۆمەڵایەتی یاندا، ئەوە بێگومان بڕین و تەواوکردنی ئەو قۆناغە لەجێبەجێکردنی بەرنامەی خوا (تطبیق شریعة الله) زەمینەی چەسپاندن و جێبەجێکردنی بەرنامەی خوا لەسەرجەم بوارو لایەنەکانی دیکەی ژیان و گوزەرانیش دا دەڕەخسێنێ، وەك چۆن بەشێوەیەکی ڕێك وڕاست خزمەتکردنی ڕەزو باغێك دەبێتە مایەی هاتنەبەری و میوە دەرکردنی لەکات و هەل ومەرجی خۆیدا، ئەگەرنا بەرزکردنەوەی درووشم و شیعاری گەورەی: (با شەریعەت جێبەجێ بکەین!) بەبێ کارکردنی جیدی و هەنگاونانی کردەیی پلە پلەو قۆناغ بەقۆناغ، هیچی لێ سەوز نابێت و سەری بەهیچ ئەنجامێك ناگات، پێشینانیش جوانیان گوتوە:

(بەحەڵوا حەڵوا دەم شیرین نابێ)! هەروەها قسەیەکی بەجێیان کردوە کەگوتوویانە: (نەهەموو خوڕڕەیەك ئاوەو نەهەموو چنراوێك جاوە).

حەوتەم: تاقیكرانەوەی مسوڵمانان لەسایەی شوومی جیهانگیریی (العولمة)دا یەكجار قورس و سەختەو پێویستە خۆیانی بۆ ساز بكەن:

بەڵێ خوێنەرە بەڕێزەكان! لەسایەی شوومی ئەو سیستەمو واقیعە پیس و گەندەڵەدا كەناوی لێنراوە بەجیهانیكردن (العولمة) و لەڕاستیش دا بریتیە لەبەئەمریكاییكردن (الأمركة) و زاڵكردن و بەزۆر سەپاندنی فەرهەنگ و بەها ماددیی و ئاژەڵیی و نزم و پەستەكانی ئەمەریكاو ڕۆژئاوا بەسەر هەموو گەلانی دنیادا، بەڵێ لەوسایە شوومەداو لەو واقیع و هەلومەرجە پیس و پۆخەڵ و دواكەوتوو و گەندەڵەدا تاقیكرانەوەی مسوڵمانان زۆر سەخت و قورس و دژوارە، چونكە: لەلایەكەوە وەك پێشتر خستمانەڕوو ئیسلام بەهیچ ڕەنگێك ڕێ بەمسوڵمانان نادات كەتەسلیمی واقیع و هەلومەرجی ناشەرعی ببن و خۆیان بەدەستەوە بدەن هەرچەندە گەورەترین فشاریشیان بێتە سەرو تەنانەت بشفەوتێن!

لەسۆنگەی ئەوەوە كەبەچۆك داهاتن و تەسلیم بوونی مسوڵمانان لەبەرانبەر نەفامیتی (الجاهلیة) و حوكم و دەستەڵاتی تاغووت و دیكتاتۆرەكان دا، ڕاست پێچەوانەو دژی خوا بەیەكگرتن (التوحید) ە كەكاكڵ و جەوهەری دینداریی و مسوڵمانەتییە، (إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ)(یوسف: من الآیة٤٠) واتە: حوكم تەنها هی خوایە، فەرمانی كردوە كەبەس ئەو بپەرستن، ئا ئەوەیە ئایینی ڕاست..

وەلەلایەكی دیكەشەوە جیهانگیریی (العولمة)ش وەك زۆر بەڕاشكاوی لەسەر زاری (جۆرج بۆش)ی سەرۆك كۆماری ئێستای ئەمریكا ڕایگەیاندوە بانگەشە دەكات و هەوڵ دەدات كەبێڕەزاترین و دڕندانەترین جۆرە دیكتاتۆریەت و فیرعونایەتی بەسەر دنیادا بەگشتی و بەتایبەت ئۆممەتی ئیسلام دا بسەپێنێ و بەئاشكراش دەڵێ: (هەر كەسێك و لایەنێك و دەوڵەتێك لەگەڵم نەبێت و وەك من بیرنەكاتەوە ئەوە دوژمنمەو حاڵەتی سێیەم (بێلایەنی)یش لەهیچ كەس قبووڵ ناكەم!).

کەبێگومان ئەم قسەیەی (بۆش) نەك هەر هیچی لەو قسەیەی (فیرعەون: خۆفۆ)ی چوار پێنج هەزار ساڵ لەمەوبەر کەگوتوویەتی: (مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ)(غافر: من الآية۲۹)، کەم نیە، بەڵکو قسەکەی (جۆرج بۆش) فیرعەونانەیەو بگرە دەبێ بڵێین: ئەو قسەیەی (فیرعەون) جۆرج بۆشانەیە!

جا هەروەك چۆن (موسی) علیە الصلاة والسلامو ئەو مسوڵمانانەی کەشوێنی کەوتبوون نەیانتوانی لەگەڵ فیرعەون دا مەدار بکەنو سەرەنجامیان تێك گیران بوو!

بەتەئکید ئێمەی مسوڵمانیش لەکوردستان و غەیری کوردستانیش دا مادام مەحاڵە دەستبەرداریی دینو عەقیدەمان بینو لەبەرانبەر تاغووتاندا تەسلیم بین، وە واش پێناچێ جیهانگیریی (العولمة)یش بەقیادەی ئەمریکا دەستبەرداری ئەو سیستەمو نەخشەو پیلانە گڵاوو گەندەڵانەی خۆی ببێ، بۆیە:

من وام دێتە بەرچاو کەتێکگیرانی ئەهلی ئیسلام یان ڕاستتر بڵێین: گەڕ پێگێڕانو شەڕ پێفرۆشتنی ئەو سیستەمە نەفامیی (النظام الجاهلي)یە بەمسوڵمانان وەیەخە پێگرتنو گێچەڵ پێکردنیان شتێکی حەتمیو مسۆگەرە[*] بۆیە پێویستە هەموو لایەکمان زۆر چاك خۆمان بۆ ئەو شەڕو گێچەڵەی ئەو تاغووتە زلە بەڵام بۆشە ئامادەو ساز بکەینو دڵنیاش بین کەسەرەنجامی چاك تەنهاو تەنها لەگرەوی ئەهلی ئیسلام دایە لەدنیاو لەدواڕۆژیش دا بەڵام بەمەرجی پارێزکاریی: (فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ) (هود: من الآية٤٩).

ئیدی خوا بەکەرەمو بەخششو بەزەییو لوتفی بێ سنووری خۆی لەو مسوڵمانانەمان بگێڕێ کەبەهۆی ئیمانو تەقواوە پلەو پایەی بەرزی دۆستایەتی خوا (ولایة الله) وەدەست دێننو دۆستانی خواش هەمیشە خۆڕاگرو سەربەرزو نەلەخشاون، : (أَلا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلا هُمْ يَحْزَنُونَ، الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) (یونس:٦٢-٦٣).

(*) تێبینی: ئەم نووسینە نزیکەی پێنج مانگ بەر لەموشەکبارانەکەی ئەمریکا بۆ بنکەو بارەگاکانمان لەئەحمەدئاواو دەورووبەری بووە!!.

بەشی دووەم

سێ ئاگاداری پێویست، بۆئەوەی بەهەڵەدا نەچین!

خوێنەرە بەڕێزەکان! خوا پشتیوان بێ لەم بەشی دووەمەدا سێ ئاگاداریی و تێبینی پێویستتان ئاڕاستە دەکەم، بۆئەوەی لەتێگەیشتنی چەمك و واتای تاقیکرانەوە (ابتلاء)دا دووچاری بەهەڵەداچوون نەبن، چونکە مەرج نیە هەرکات ئینسان گیرۆدەی گرفت و بەلایەك بوو بەو چەمك و پێناسەیەی کەئێمە باسی دەکەین - لەم نامیلکەیەدا - بۆی بەتاقیکرانەوە (ابتلاء) حیساب بکرێت و بۆی ببێتە مایەی (کفارة)ی گوناحەکانی و بەرزکرانەوەی پلەکانی!

ئاگاداری یەکەم: هەرکەسێك لەسەر ڕێبازو بەرنامەی غەیری خوا بێت لەسەر بەلاو گرفتارییەکانی پاداشتی نابێ:

بەڵێ پێویستە هەمووما‌ن ئاگادار بین کەتەنها کاتێك ئینسان لەسەر ئەو گرفتاریی و بەلاو ناڕەحەتی یانەی دێنەڕێی پاداشتی لای خوای دەبێت و بۆی دەبنە مایەی پاکبوونەوەو لەخوا نیزکبوونەوە کەملکەچ و پابەندی بەرنامەو ڕێبازی خوا بێت و لەژێر عەلەمو بەیداغی ئیسلام دا بژیەت، چونکە مەسەلە هەر ئەوە نیە کەخۆت ماندووبکەی و تووشی تاقیکرانەوەو گرفتاریی و بەلا ببی! بەڵکو پێویستە ماندووبوون و بەلا بەسەرهاتنەکەش لەڕێبازی خوداو لەپێناوی ڕازیکردنی خوادا بێت، ئەگەرنا ڕەنج بەخەسارو دەم لەپووش دەبێت و پێناسەی: (عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ) (الغاشية:٣) ی بەسەردا دەچەسپێ!

بۆ ڕوونکردنەوەی مەبەستیش با ئەم کورتە بەسەرهاتەی خۆمتان لەگەڵ یەکێك لەسەرانی حیزبە نائیسلامیەکان دا بۆ بگێڕمەوە:

لەساڵانی سەرەتای ڕاپەڕینی جەماوەری ساڵی (١٩٩١)دا بوو لەمەجلیسێك دا لەگەڵ یەکێك لەو برادەرانەی کەخۆیان بەمسوڵمان دەزانن و برا گەورەی حیزبێکی عەلمانییشن، ئەم وتوێژەمان بوو:

پێم گوت: فلانکەس ئایا تۆ خۆت بەمسوڵمان دەزانی یان نا؟!

گوتی: بەڵێ بێگومان خۆم بەمسوڵمان دەزانمو نوێژو ڕۆژووشم هەیە.

گوتم: باشە، بەڵام خۆ ئەو حیزبەی تۆ برا گەورایەتی دەکەی بەرنامەکەی غەیری ئیسلامە،

گوتی: جا چ گرفتێك هەیە لەوەدا ئەوە بۆ کارو چالاکی سیاسیو هێنانەدی ئامانجە نەتەوەیی‌یەکانمانە!

گوتم: ئاخر ناگونجێ ئینسان خۆی بەمسوڵمان بزانێو بەڵام لەبوارو لایەنێکی گرنگی ژیانو گوزەرانیشی دا شوێن غەیری ئیسلام بکەوێ.

گوتی: وەڵڵاهی من ئەوە نازانم، ئەوەندە هەیە من لەڕێی میللەتەکەم دا ڕەنجی زۆرم کێشاوەو خەباتی زۆرم کردوەو خۆیشم هەر بەمسوڵمان دادەنێم!

گوتم: ڕاستە خۆت ماندوو کردوەو ڕەنجت داوە بەڵام ئایا چاوەڕوانی پاداشتی لای خوا دەکەی لەبەرانبەر ئەو خەباتو قوربانی‌دانەتدا کەهەر لەسەرەتاوە ناوی خوات لێ‌نەهێناوەو لەسەر بناغەی شەریعەت بنیاتت نەناوە؟!

گوتی: بەڵێ، مەگەر لەئایەت دا نیە کەخوا پاداشتی هیچ کەس بزر ناکات؟!

گوتم: با ئەوە لەئایەت دایە، بەڵام ئایەتەکە دەفەرموێ: (إِنَّا لا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلاً)(الكهف: من الآية ٣٠) کەواتە: کاتێك خوا پاداشتت دەداتەوە کەکردەوەکەت باش بێت!

گوتی: جا ئایا بەرگری‌لێکردنی وڵاتو میللەت کردەوەیەکی باش نیە؟!

گوتم: با، بەڵام ئەگەر بتەوێ پاداشتی لای خوات هەبێتو بۆ دنیایەش کارەکەت بەرهەمدار بێت، دەبێ ئەو کردەوە باشەت دوو مەرجی سەرەکی تێدا بن!

گوتی: چیو چی؟!

گوتم: یەکەم بەپێی بەرنامەی خوا بێتو لەچوارچێوەی شەریعەتدا ئەنجامت دابێت، دووەم: تەنها مەبەستت پێی ڕازی‌کردنی خوا بێت.

(پاشان ئەم وێنەیەم بۆ هێنایەوە:)

ئایا ئەگەر کابرایەك چەند کرێکارێك بەکرێ بگرێو بناغەی بینایەکیان بۆ ڕەنگ بڕێژێو بڵێ: ئێرەو ئێرەم بۆ هەڵبکەنن‌و بیکەنە خەندەك، کەچی ئەوان لەجیاتی ئەو شوێنەی کەبۆیان دیاری کراوە بچن خەندەك‌و چاڵی قووڵ‌و زل لەشوێنێکی دیکە لێ بدەن! ئایا هەقیانە ئێوارە داوای کرێیەکەیان بکەن؟! وەئایا کابرای خاوەن ئیش پێیان ناڵێت: کاکە ئێوە هیچ هەقتان ناکەوێ، چونکە ئەو کارەی من پێم گوتوون ئەنجامتان نەداوە، بێ هوودە خۆتانتان ماندوو کردوەو ڕەنجتان بەفیڕۆ چووە؟! وەئایا ئەگەر وایان پێبڵێ قسەیەکی هەقی نەکردوە؟!

گوتی: با

گوتم: دەباشە تۆش هیچ کەس ناڵێ دیفاع لەخەڵك‌و خاك کردنەکەت شتێکی خراپە، بگرە فەرزو پێویستیشە، چونکە خوای کاربەجێ و دادگەر فەرموویەتی: (لا تَظْلِمُونَ وَلا تُظْلَمُونَ)(البقرة: من الآیة٢٧٩) واتە: نەستەم لەخەڵك بکەن‌و نەقبووڵیش بکەن هیچ کەسێك ستەمتان لێ بکات، بەڵام ئایا ئەگەر خوای پەنهانبین لەڕۆژی قیامەتێ پێی فەرمووی:

ئەرێ (فلانکەس) ئەوە بۆچی شوێن بیردۆزەو ڕێچکەی (.. ..) کەوتبووی مەگەر من قورئانم بۆ تۆ ناردبوو کەبیکەیە بەرنامەو ڕێبازی ژیان‌و گوزەرانت یان ڕێچکەی (.. ..)؟!!

ئایا وەڵامت چی دەبێ؟!

گوتی: وەڵڵا دەڵێم: خوایە من هەر ئەوەندەم لێ دەزانی‌و خەتای مەلایەکان بوو پێشمان نەکەوتن‌و ڕێی خەباتیان پێشان نەداین![1]

---

[1] دیارە مسوڵمانان بەگشتی‌و مامۆستا (مەلا)یەکان بەتایبەت کەمتەرخەمی‌و کەم‌وکووڕیان هەبووەو هەیە، بەڵام بۆ بابایەکی خوێندەواریش ناشێ بەبیانوو و پاساوی (نەمزانی) خۆی بپەرێنێتەوە، چونکە (العذر بالجهل)یش بۆ هەموو کەس‌و هەموو حاڵان، دەست نادات!.

گوتم: ئاخر خوای داگەریش دەفەرموێ: جا مادام بەڕێگای ڕاستت نەدەزانی بۆچی بەنەزانیی پێش میللەت کەوتبووی! مەگەر من لەقورئانێدا پێم نەفەرموو بووی کەئەگەر نازانن لەزانایان پرسیار بکەن (فَاسْأَلوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لا تَعْلَمُونَ)(النحل: من الآية٤٣)

دیارە لێرەدا گفت وگۆیەکەمان تەواو بوو،

کەواتە: بەڵێ نابێ هەموو بابایەکی بەڵادار (مُبْتَلی) و گرفتارو ڕەنج و مەینەتی دیتوو پێی وابێ هەر لەبەرئەوە کەناوی (مسوڵمان)ی لەسەرە، لەسەر ناڕەحەتی و ڕەنج و دەردەسەری یەکانی پاداشتی لای خوای هەیە، بەڵکو بەبێ ڕێبازو ئایینی خوا گرتن کابرا ئەگەر بەشمشێر هەوران دابێنێ لەلای خوای دادگەر کارەکەی فلسێك ناهێنێ و سەپانی پووشێیە!

ئاگاداری دووەم: کەسێك لەسەر گوناح و تاوان گیرۆدەی دەردو گرفتاری یەك ببێ ئەوە هیچ کەپاداشتی نیە لێپرسینەوەشی لەسەرە:

ئەمیش ئاگاداریی یەکی دیکەی گرنگ و پێویستە بۆئەوەی بەهەڵە لەچەمك و واتای تاقیکرانەوە (إبتلاء) تێنەگەین.

بابزانین چۆن!

ئایا دەگونجێ بابایەکی دزو جەردەو ڕێگر یان داوێن پیس یان خوێنڕێژو پیاوکوژ لەئەنجامی کارە دزێوو ناشەرعی یەکەیدا گیرۆدەی سزاو تۆڵەو باج دان ببێ، کەچی بەهیوابێ لەسەر ئازارو ناڕەحەتی ئەو سزاو تۆڵەو جەزرەبەیەی خوا پاداشتی بداتەوەو بۆی بەچاکەو خێر لەقەڵەم بدرێ و دڵی خۆی بەوە خۆش بکات کە: ئەوە تاقیکردنەوەی خوایەو بەڵاو گرفتاری یەکە بەسەری هێناوەو، خوای کاربەجێش ئەوانەی کەخۆشی دەوێن تاقی یان دەکاتەوەو تووشی سەختی و ئازاریان دەکات؟!

بەتەئکید نەخێر، بۆچی؟!

أ-چونكە سەرجەم ئەو فەرمایشتانەی كەباسی پاداشتی بەڵاو گرفتاریی و ناڕەحەتی دەكەن، لەكاتی باسكردن و ناوهێنانی مسوڵمانی دنیدارو چاك دا باسی ئەو پاداشت و پلەو پایە دەكەن.

ب-لەهیچ كام لەفەرمایشتەكان دا ئاماژە بۆئەوە نەكراوە كەبابایەك بەهۆی گوناح و هەڵەو لادانیشەوە تووشی بەڵاو ناڕەحەتی بووبێ هەمان پاداشت و پلەی هەیە.

با سەرنج بدەین:

(وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ، الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّـا إِلَيْـهِ رَاجِعُونَ، أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ) (البقرة:١٥٥-١٥٧).

واتە: وە مژدە بەخۆڕاگران بدە. ئەوانەی كاتێك بەڵایەكیان تووش دەبێ، دەڵێن: ئێمە هی خواین و ئێمە بۆلای وی دەگەڕێینەوە. ئا ئەوانە خوا مەدحیان دەكات و بەزەیی پێیان دا دێ، وە ئا ئەوانەن ڕێی ڕاست گرتووان.

پێغەمبەری خواش ﷺ فەرموویەتی: **(مایزال البلاء بالمؤمن والمؤمنة في نفسه وولده وماله حتى يلقى الله تعالى وما عليه خطيئة)** رواه الترمذي وقال: حسن صحيح.

واتە: پیاوی بڕوادارو ئافرەتی بڕوادار بەردەوام لەخۆی و منداڵی و ماڵ و سامانیدا دووچاری گرفتاریی و بەڵا دێت هەتا كاتێك كەبەدیداری خوای بەرز دەگات هیچ گوناهی پێوە نەماون.

وەفەرموویەتی: **(إن عظم الجزاء مع عظم البلاء وان الله تعالى اذا أحب قوما ابتلاهم فمن رضي فله الرضا ومن سخط فله السخط)** رواه الترمذي وقال: حسن.

واتە: بێگومان هەتا بەڵا گەورەتر بێ پاداشتی گەورەترە، وە خوای بەرز ئەگەر كەسانێكی خۆش ویست بەڵاو گرفتارییان بەسەر دێنێ، جا كەسێك ڕازی بێ خوا لێی ڕازی دەبێ و، كەسێكیش تووڕەبێ خوا لێی تووڕە دەبێ.

هەروەها فەرموویەتی: **(من يرد الله به خيرا يصب منه)** رواه البخاري عن أبي هريرة.

واتە: هەركەسێك خوا چاكەی بۆ بوێ بەڵای دێنێتە ڕێ.

وەفەرموویەتی: **(مايصيب المسلم من نصب ولاوصب ولاهم ولاحزن ولاأذى ولا غم. حتى الشوكة يشاكها الا كفر الله بها من خطاياه)** متفق عليه عن أبي سعيد الخدري وأبي هريرة.

واتە: هیچ شتێك تووشی مسوڵمان نایەت لەماندوێتیو ئازار، وە خەمو پەژارە وە ناڕەحەتیو دڵتەنگی، تەنانەت دڕكیش كەتێڕادەچێ، حەتمەن خوا بەهۆی ئەوەوە گوناحەكانی لێدەسڕێتەوە.

وەك دەبینین لەهیچ كام لەو ئایەتو فەرمایشتانەدا كەزۆری دیكەش هەن بەئامارژەش ئامارژە بۆئەوە نەكراوە كەئەو بەڵاو ناڕەحەتی‌یانەی بەهۆی گوناحو لادانەوە تووشی ئینسان دەبن پاداشتیان هەبێ، وە هەموشیان لەبارەی كەسانی مسوڵمانو چاكەكارو خۆشویستراو لەلای خواوە دەدوێن.

بەڵام لێرەدا مەسەلەیەك هەیە پێویستە باسی بكەین، ئەویش ئەوەیە كەهەركاتێك بابای گوناهبارو خەتاكار گەڕایەوە لای خواو بەشێوەیەكی ساغو ڕاست (نصوح) تۆبەی كرد، ئەوە بەڕای بەهێزتر (راجح)ی زانایان خوای بەخشەر خودی گوناحو هەڵەكانیشی بۆ دەگۆڕێ بەچاكەو تاعەت، وەك فەرموویەتی: ﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلاً صَالِحاً فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً﴾ (الفرقان: ٧٠).

وەك لەكتێبی: (گەڕانەوە لای خوا جل جلالە)دا بەوردی باسمان كردووەو چەند بەڵگەیەكی بەهێزیشمان لەسەر هێناونەوە[٢].

كورتەی قسان: خوای بەخشندەو بەبەزەیی بەهۆی تاقیكردنەوەی بەندەكانی‌یەوە بەو بەڵاو ئازارو مەینەتی‌یانەی كەدێتە ڕێیان، گوناحەكانیان لێدەوەرێنێو پلەو پایەیان بەرز دەكاتەوە، بەڵام بەمەرجێك بەئانقەستو بەهۆی گوناحو سەرپێچی‌یەكانەوە خۆیان گیرۆدەی ئەو بەڵاو ئازارو ناڕەحەتی‌یانە نەكردبێ، چونكە لەحاڵێكی وادا ئازارو ناڕەحەتیو گرفتاریی‌یەكانی ئەوجۆرە كەسانە ئەو پەڕەكەی بایی ئەوە دەكات كەببێتە مایەی (كفارة)و پاكبوونەوەی خاوەنەكانیان لەخودی ئەو گوناحو تاوانانەی كەبەهۆیانەوە دووچاری بەڵاو سزاو تۆڵەو ناڕەحەتی بوونە!

---

[٢] بڕوانە لاپەڕە (١١٦تا ١١٩) لەچاپی دووەم، ساڵی ٢٠٠٢ز.

ئاگاداری سێیەم: هەرکەسێك بەشێوەیەكی هەڵەو ناشەرعی‌یانە خۆی بخاتە بەر بەڵاو تاقیکردنەوەیەك، نابێ بەتەمای پاداشت بێ:

خوێنەرە بەڕێزەکان! ئاگاداری یەکەممان لەبارەی کەسانێکەوە بوو کەلەحاڵێك دا شوێن بەرنامەو ڕێبازی غەیری خوا سبحانه وتعالی کەوتوون، بەهیوان کەبەڵاو ئازارو ناڕەحەتی‌یەکانیان ببنە مایەی پاداشت درانەوەیان لەدواڕۆژدا!

ئاگاداری دووەمیش دەربارەی کەسانێك بوو کەلەخودی خۆیان دا مسوڵمانن‌و بەپێی ئیسلام بەڕێوە دەچن، بەڵام لەحاڵێك دا کەلەسۆنگەی لەشەرع لادان‌و خراپەو تاوانەوە دووچاری سزاو ئازارو تۆڵە، یان نەخۆشیی‌و مەینەتباریی بوو ون، بەئومێدن خوا پاداشتیان بداتەوەو پلەو پایەیان بۆ بەرز بکاتەوە!

ئەم ئاگاداری‌یەی سێیەمیش لەبارەی کەسانێکەوەیە کەبەحیسابی خۆیان بەکارێکی چاکەو خێر هەڵدەستن، بۆ وێنە: فەرمان بەچاکەکردن‌و ڕێگری لەخراپە کردن، جەنگ‌و جیهادو، هەقبێژیی.. بەڵام لەسۆنگەی ئەوەوە کەکات‌و شوێن‌و چۆنیەتی‌و هەل‌ومەرجی ئەنجام دانی کارەکەیان – کەلەخودی خۆی‌دا شەرعی‌و ڕاستە – ، بەوجۆرە نیە کە شەریعەت دیاری کردوە، نەك هەر هیچ پاداشتیان نیە بگرە بەئەندازەی ناتەواویی کارەکەیان‌و زەرەرو زیان لێکەوتنەوەی بۆ ئیسلام‌و مسوڵمانان دووچاری لێپرسینەوەو سزاو جەزرەبەش دەبن.

جا ئێستا باسەرنج بدەین:

هەندێك کەس وا دەزانن لەبەرئەوەی پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: **(انما الاعمال بالنيات وإما لكل امرىء مانوى..)** متفق عليه عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه.

واتە: بێگومان کردەوەکان[٣] بەگوێرەی نیازو مەبەستەکانن، وە بەتەئکید هەر کەسە بەپێی نیازو مەبەستی پاداشتی هەیە...

بەڵێ وادەزانن مادام پێغەمبەری وا ﷺ فەرموویەتی کردەوەکان بەگوێرەی نیاز (نیة)ەکان پاداشتیان هەیە، هەر کەسێك هەرچۆنێکی عەقڵی بڕی بەکارێکی خێرو چاکە هەڵسا، ئەوە ئەوکارە ئەنجامو ئاکامی هەرچۆنێکی بێتو هەر شوێنەوارێکی چاك یان خراپی لێبکەوێتەوە، خاوەنی کردەوەکە بەگوێرەی نیازو مەبەستی نێو دڵی خۆی پاداشتی لای خوای هەر مسۆگەر (مضمون)ە!! چونکە مادام لەڕێی خواداو لەسەر ئیسلام تووشی بەڵاو گرفتاریی و ڕەنجو مەینەتیو ئازارو سەرئێشە بووە، ئەوە بەئەندازەی ئێشو ژانو ئازارەکەی – مادام نیازی نێو دڵی تەواو بێت – پاداشتی دەدرێتەوە!

جا بێگومان ئەوجۆرە بیرکردنەوەو تێگەیشتنەش لەمەسەلەی تاقیکرانەوەو بەڵاو ناڕەحەتی بەسەرهاتن زۆر هەڵەو سەرکێڵانەیەو خاوەنەکەی تووشی چۆرتمو غەڵەتو پەڵەتی سەیر سەیر دەکاتو ڕەنگە هەڵوێستی وای پێبنوێنێ کەئەم پەندە کوردییەی بەسەردا بچەسپێ کەدەڵێ: (بۆ دەسەسڕێك قەیسەرییەك دەسووتێنێ)!

دیارە بەڵگەشمان بۆ ئیسپاتی هەڵەیی ئەو بیروبۆچوونە زۆرن بۆ نموونە:

یەك: خوای پەروەردگار فەرموویەتی: (إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ)(المائدة: من الآیة٢٧) ، واتە: بەتەئکید خوا تەنها (کردەوەی باش) لەپارێزکاران قبووڵ دەکات، ئاشکراشە کەبناغەو کاکڵی پارێزکاریی (تقوی) دوو شتە:

یەکەم: بەپێی شەرعی خوا بوونی ئەوکارەی کەئەنجام دەدرێ، دووەم: تەنها خوا پێ مەبەست بوون تێیدا.

---

[٣] بێگومان مەبەست لەکردەوەکان (الاعمال) تەنها کردەوە چاکەکانن چونکە کردەوەی خراپ بەنیەتی چاك ناگۆڕێو باش نابێ. بڕوانە: (جامع العلوم والحکم) لابن رجب الحنبلي، ص ١٦.

ئنجا شتێکی ڕوونه کەبەپێی شەرع بوونی کردەوەی باش هەم ئەسڵی کردەوەکەو هەم چۆنیەتیو کاتو شوێنی ئەنجام دانەکەیشی دەگرێتەوە.

بۆ وێنه:

نوێژکردن، دەبێ بابایەك کەکردەوەی نوێژ ئەنجام دەدات، هەم لەئەسڵ دا جۆرە نوێژێك بکات کەشەرع دایناوە بۆ نموونه: سوننەتی چێشتەنگاو (صلاة الضحى)، نەك بۆ خۆی لەخۆوە جۆرە نوێژێك پەیدا بکات دایبهێنێ، وە هەم دەبێ لەچۆنیەتیو کاتو شوێنەکەیشیدا ڕەچاوی شەرع بکاتو لەوکاتو شوێنەداو بەوچۆنیەتی (کیفیة)یە بیکات کەشەرع دیاری کردوە.

کەواتە: مەسەلە تەنها ئەوە نیە کردەوەی چاك بکەی بەڵکو پێویستە بەشێوەیەکی چاکیش بیکەی، وەك چۆن هەق گوتن چەندە گرنگو پێویستە بەشێوەیەکی هەقو ڕاست گوتنیشی هێندە.

دوو: خوای کاربەجێ فەرموویەتی: (فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ)(التغابن: من الآیة ١٦)، واتە: ئەوەندەی بۆتان دەکرێ پارێز لەخوا بکەن، هەروەها پێغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی:

(واذا أمرتكم بأمر فأتوا منه ماستطعتم) رواه البخاري.

ئاشکراشە کەحیکمەتی ئەوە کەخوای کاربەجێ تبارك وتعالى هەر ئەوەندەی لەسەر ئینسان پێویست کردوە کەبۆی دەگونجێو لەتواناىدا هەیە، ئەوەیە کەئەگەر بێتو ئینسان مل بەبەر کارێکەوە بنێ کەتوانای بەسەریدا ناشکێ یان لەژێریدا دەکەوێ یان بەنیوەچڵی جێبەجێی دەکات! دیارە هەرکام لەو دووانەش خراپنو شەرع ڕێیان پێنادات.

سێ: زاناو پێشەوایانی ئیسلام لەسەر ئەوە ڕێککەوتوونو یەکدەنگن کەسەرجەم جموجۆڵو چالاکییە شەرعییەکان لەحاڵێك دا کەتواناو برستو هەلومەرجی ئەنجام درانیان وەك پێویست نەڕەخساوەو لەکاتی دەست بۆ بردنیان و تێدا دەست بەکاربوونیان دا ئەگەڕێ زەرەرو زیانو

بەئاكام نەگەیشتنیان زیاترە، دروست نیە دەستیان بۆ ببرێ.

بۆ وێنە: لەبارەی جەنگ و جیهادەوە گوتوویانە: کەجەنگ و جیهاد بەگوێرەی هەل ومەرجە جیاوازەکان حوکمی دەگۆڕێ و لەحاڵەتی جیا جیادا هەر پێنج حوکمە شەرعی یەکان (الاحکام الشرعیة الخمسة)ی بەسەردا دەچەسپن، واتە جاری وا هەیە جەنگ و جیهاد فەرزە فەرزی کیفایە یان عەین، جاری واش هەیە سوننەتەو، هەندێك جاریش قەدەغە (حرام) یان ناپەسەند (مکروە) دەبێ و، جاری واش هەیە ڕەوا (مباح)یە[٤].

هەروەها لەبارەی فەرمان بەچاکەو ڕێگری لەخراپە (الامر بالمعروف والنهي عن المنكر)یشەوە بەهەمان شێوە زانایانی ئیسلام لەسەر ئەوە یەکدەنگن کەهەرکاتێك فەرمان بەچاکەیەك ببێتە مایەی تێچوونی چاکەیەکی گەورەتر (إنعدام معروف أکبر) یان هاتنەدی خراپەیەك کەزیانی لەسوودی چاکە فەرمان پێکراوەکە زیاتر بێت، دروست نیە! دیسان لابردنی خراپە (إزالة منكر)یەکیش کەسەردەکێشێ بۆ لەبەین چوونی چاکەیەك کەسوودو کەڵکی لەزیانی خراپەکە گەورەترە، یان سەرهەڵدانی خراپەیەکی دیکە کەگەورەتر بێ لەو خراپەیەی کەدەویسترێ لابرێ، ئەویش دروست نیە.

هەربۆیەش پێغەمبەری خوا ﷺ وەك لە (صحیح البخاري)دا هاتوە هەرچەندە بە (عائشة)ی هاوسەری خوا لێی ڕازی بێ فەرموەوە: کەبینای کەعبە لەسەر بناغەکەی ئیبراهیم علیه السلام دانەمەزرێنراوەتەوە، کەچی چاوپۆشی لەڕاستکردنەوەی (کعبە) کردوە بەبەڵگەو پاساوی ئەوە کەخەڵکەکە لەسەردەمی (شرك)ەوە نیزیکن و نەبادا تووشی گرفت و دڵگۆڕانێك ببن!

هەروەها لەژیانی (شیخ الاسلام ابن تیمیة)دا هاتوە کەجارێکیان بەلای پیرێك لەتەتەرەکان دا تێپەڕ بووە کەسەرگەرمی مەیخواردنەوە بوونە، کەچی کاتێك کەهاوەڵەکانی پێشنیاریان کردوە بچن لێیان تێك بدەن و ڕێی ئەو

---

[٤] بڕوانە: (الجهاد والقتال في السیاسة الشرعیة) ج٢ص ، د. محمد خیر هیکل.

(منكر)ەیان لـێبگرن، ڕێی نەداوە بەبەڵگەو پاساوی ئەوە کەئەو خراپەیەی ئێستا پێیەوە خەریکن زیانی کەمترە لەخراپەکانی دیکە کەئەگەر سەرخۆش نەبن بیریان لێدەکەنەوە وەك خوێنڕێژیو دزییو جەردەیی!

چوار: پێغەمبەری خوا ﷺ قەدەغەی کردوە کەبابای مسوڵمان خۆی بخاتە حاڵەتێکەوە کەتێیدا زەبوون (ذلیل) ببـێ، وەك لەیـەکێك لەفەرمایشتەکانیدا فەرموویەتی: (لاینبغي لمؤمن أن يذل نفسه، قيل: كيف يذل نفسه؟ قال: يتعرض من البلاء ما لايطيق) رواه أحمد والترمذي وصححه عن جندب، ورواه ابن ماجة عن حذيفة[٥].

واتە: هیچ بڕوادارێك بۆی نیە خۆی زەبوون بکات، گوترا: چۆن خۆی زەلیل دەکات؟ فەرمووی: خۆی دەداتە بەر بەڵاو تاقیکردنەوەی وا کەلەتوانایدا نیە. (واتە دەچێتە ژێر کۆڵێك کەلەبنیدا دەکەوێ).

دیارە هەر لەو ڕوانگەیەشەوەیە کەپێغەمبەری کارزانمان ﷺ قەدەغەی کردووە کەمسوڵمانان جەنگو بەرەنگاری لەگەڵ دوژمنانیاندا بەئاوات بخوازنو سەریان بۆی بخورێ! بۆچی؟ چونکە نازانن چۆن دەردەچن!

فەرموویەتی: (لاتتمنوا لقاء العدو فأذا لقيتموه فآصبروا...) رواه مسلم.

دیارە پێویستیش ناکات هیچکەس بەهەڵە لەم قسانەم تێ بگات وابزانێ کەمن دەڵێم: ئەگەر دوژمنان ستەمو دەستدرێژیشیان کردە سەر مسوڵمانان دەبێ هەر بێدەنگ بینو خۆمان لەڕووبەڕوو بوونەوە لابدەین!

نەء من ناڵێم ئەگەر شەڕت پێفرۆشراو تۆش توانای بەرگریی لەخۆکردنو دەستکردنەوەت هەبوو دەستەوستان دابنیشە! بەڵکو من دەڵێم:

نابێ مسوڵمانان هیچ کاتێك عەودالی تێکگیران بن، بەتایبەتیش کاتێك کەئامادەیی تەواویان نەکردوە، وەدەبێ ئەوەندەی لەشەرع دا جێی دەبێتەوە خۆیان لەشەڕو جەنگێك لابدەن کەدەزانن قازانجیان نیە بیکەن، نەك وەك

---

[٥] بڕوانە: (كشف الخفا ومزيل الالباس عما أشتهر من الاحاديث على السنة الناس) ج٢ص٥٠٦.

تفەنگی سوارو لەسەرپێ هەردەم ئامادەی خۆپێدادان بن بێئەوەی گوێ بدەنە قازانج و زیان و ئاکام و سەرەنجام! چونکە ئەوجۆرە هەڵوێست وەرگرتنە سەر کێڵانەو عاتیفیيانە وێڕای ناشەرعی بوونی تەمەن کورت و بێئاکام و بێ بەرهەمیشە[*]!

بەڵام لەکاتێك دا کەشەڕ بەری دەرگات پێ دەگرێ و ناچار دەکرێی لەنێوان خۆبەدەستەوەدان و دەستکردنەوەو بەرگری لەخۆکردندا، ئەوە بێگومان دەستکردنەوە بەهەرشێوەیەك کەدەلوێ ئەوپەڕی جوامێری و مەردایەتی‌یەو تەسلیم بوون و دەستنەکردنەوەش مەگەر وەك مۆڵەت (رخصة)و لەحاڵەتی زۆر ناچاریی‌دا ئەگەرنا بەهیچ جۆرێك دروست نیەو، شیکردنەوەو لەیەك جیاکردنەوەی ئەو حاڵەتە جۆراوجۆرانەش پێویستی بەتوێژینەوەی تایبەت دەکات و لێرەدا بەس مەبەستم ئاماژەکردنێکی گشتی بوو.

هەڵبەتە پێویستە وریاش بین و لەبەڵگە هێنانەوە (الاستدلال) مان بۆ کارو هەڵوێستەکانمان بەهۆی لاریی و خواریی کارو هەڵوێستەکانمانەوە مل بەئایەت و فەرموودەو بەڵگە شەرعی‌یەکانیش لار نەکەین و بەرەو لای ئارەزوو و بەرژەوەندی‌یەکانمان وەریان نەسووڕێنین!

بۆ وێنە: بەسەرهاتی (أصحاب الاخدود)[٦] کە لەسوورەتی (البروج)دا هاتوەو پێغەمبەریش ﷺ وەك لە (صحیح مسلم)دا هاتوە بەسەرهاتێکی لەبارەوە گێڕاوەتەوە کەبەبەسەرهاتی کوڕەکە (قصة الغلام) ناسراوە، ناگونجێ بکرێتە بەڵگەو پاساوی هەر جۆرە جەنگ و جیهادکردنێك، کەهەر کەڕەخنەو گلەیی و تێبنیی‌یەکی شەرعیت خستەڕوو کەفلان شێوە کارکردنە هەڵەیەو بەکەڵك نایەت، یەکسەر بگوترێ: جا ئەوپەڕی هەر ئەوە نیە کەوەك

---

[*] ئەم قسانەش چوار پێنج مانگ پێش ئەو بەڵاو گرفتاری‌یە کراون کەبەسەر (انصار) هات

[٦] (أصحاب الاخدود) نازناوی کافرە زۆردارەکانە نەك هی مسوڵمانەکان.

مسوڵمانانی بەسەرهاتی (أصحاب الأخدود) بکوژرێین قەیناکات هەرچی دەبێ با ببێ[*]!

چونکە: بێگومان ئەو کۆمەڵە مسوڵمانە بێجگە لەقەلاچۆکران یان هەڵگەڕانەوە، هیچ چارەو بەدیلێکی دیکەیان لەبەردەم دا نەبووە! جا ڕاستە هەرکەس و کۆمەڵێکی دیکەش کەوتنە حاڵەتێکی لەوجۆرەوە کە ئەو مسوڵمانە چەوساوانە گیرۆدەی بوونە، دیارە پێویستە هەمان هەڵوێستی ئەوانیش کەبریتیە لە: (هەڵبژاردنی دین بەسەر ژین دا)، بنوێنرێ، چونکە بەدیلی ئەو هەڵوێستە مەردانەو جوامێرانەیە تەسلیم بوونە، کەبێگومان بەهیچ ڕەنگێك - مەگەر بەڕیزپەڕ - شایستەی ئینسانی مسوڵمان نیە.

بەڵام ئایا بۆ کەسانێك و لەحاڵەتێك دا کەمسوڵمانان جگە لەحاڵەتی تەسلیم بوون بەدیلی دیکەیان هەیەو لەشەرعیش دا جێی دەبێتەوەو بگرە بەچەندان بەڵگەی بەهێز فەڕز یان لانی کەم پەسەندیشە! وە لەحاڵێك دا کەسوپاس بۆ خوا خوشك و برای مسوڵمان زۆرن و میللەت و کۆمەڵگاش بەگشتی مسوڵمانەو ئەهلی دینە!

بەڵێ ئایا لەو حاڵەتانەدا بەچ شەرعێك دروستە بابایەکی مسوڵمان یان چەند مسوڵمانێك واز لەو هەموو بەڵگانەی قورئان و سوننەت و سیرەی پێغەمبەری خوا ﷺ بێنن و بەشێوەیەکی هەڵە بەسەرهاتی (أصحاب الأخدود) بە بەڵگە بهێننەوەو ئەو کۆمەڵە مسوڵمانە بێچارەو گرفتارە خوا لێیان ڕازی بێ بکەنە سەر مەشقی خۆیان!

وە ئایا: ئەوجۆرە بیرکردنەوەیە جگە لەپاساوو بیانوو بۆ هەڵوێستی هەڵەی خۆ هێنانەوەو مل بەئایەت و فەرمایشت سووڕاندن بەرەو واقیعی لارو نالەبارو ناهەمواری خۆ چ پێناسەیەکی دیکە هەڵدەگرێ؟!!.

---

[*] کاتی خۆی چەندجار لە (انصار) بیستراوە کەئەو قسە بەقیرحالانەیان کردووە.

بەشی سێیەم

دەقی وتارەکەی مزگەوتی جیهاد

سەرەتای وتارەکە

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمدلله رب العالمين، أشهد ان لا اله الا الله وحده لاشريك، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله، فصل اللهم وسلم وبارك عليه وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن اهتدى بهديهم وسار بسيرتهم بإحسان الى يوم الدين، أما بعد: أصيكم أيها المسلمون وقبلكم نفسي بتقوى الله قال جل شأنه في محكم كتابه: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلاً سَدِيداً، يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزاً عَظِيماً) (الأحزاب:٧١)

پێشەکی:

مسوڵمانە بەڕێزو خۆشەویستەکان! برایان خوشکان! ئەگەر سەرنجێك بدەینە وەزعی مسوڵمانان لەسەرتاسەری عالەمی ئیسلامیی‌داو هەر لەڕۆژهەڵاتییەوە تا ڕۆژئاوایی، بەتەئکید دەبینین کەمسوڵمانان لەبارودۆخ و هەل‌ومەرجێکی زۆر سەخت و دژوارو زۆر پشوو سوارکەر دان، بەڵێ بەڕاستی قۆناغێکی وەك ئەوەی کەئێستا مسوڵمانانی تێدان، لەم چاخ و سەردەمەی ئێمەدا، قۆناغی وا سەخت و ناڕەحەت ڕەنگە بەسەر مسوڵمانان دا نەهاتبێ و قۆناغی وایان نەبڕیبێ، جا من خوا یاربێ لەبەر تیشکی قورئان و وەلەبەر تیشکی وەزعی ئەمڕۆی مسوڵمانان دا باسی تاقیکرانەوە (الابتلاء)تان بۆ دەکەم.

سەرەتا پێویستە زۆر باش دڵنیاو مسۆگەر بین و بزانین کەتاقیکرانەوەی ئینسان لەسەر زەوی شتێکە خوای بەدیهێنەر بڕیاری لەسەر داوەو کردوویەتی بەئامانجی ژیانی ئینسان، وەك دەفەرموێ: (الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ)(الملك: من الآية٢) واتە: (خوا مردن و ژیانی ڕەخساندووون تاکو تاقیتان بکاتەوە) واتە هەر ئەسڵەن ئینسان لەم سەرزەوییە داندراوە بۆ تاقیکردنەوەو جەڕبێنران! جا ئینسان بەگشتی لەژێر تاقیکردنەوەی خوادایەو مسوڵمانانیش بەتایبەتی.

وە من خوا پشتیوان بێ لەم وتارەم دا بەکورتی و گوشراوی لە (٦) بڕگەدا بۆتان باسی تاقیکردنەوەی خوا بۆ مسوڵمانان دەکەم.

لەبڕگەی یەکەم دا پێناسەی تاقیکردنەوە دەکەین و هەرکام لەوشەکانی (إبتلاء)و (إمتحان) و (إفتتان) کە لەقورئاندا بۆ تاقیکرانەوەی مسوڵمانان بەکارهاتوون چەمك و واتایان دەخەینەڕوو، پاشان لەبڕگەی دووەم دا باس لەبوارەکانی تاقیکرانەوە دەکەین و باسی ئەوە دەکەین لەچ بوارێك دا یاخود ئەو ماددانەی کەمسوڵمانان پێیان تاقیدەکرێنەوە چی و چین، ئەمجا لەبڕگەی سێیەم دا باسی حەتمیەتی تاقیکرانەوەی مسوڵمانان دەکەین کەتاقیکردنەوەی خوا بۆ مسوڵمانان سوننەتێکی گشتگیرو هەمیشەیی و بڕیارێکی حەتمی خوای پەروەردگارەو هیچ کەسێك لێی نابوێردرێ لەمسوڵمانان، پاشان لەبڕگەی چوارەم دا باسی حیکمەتی خوای کاربەجێ و پەنهان بین بۆ تاقیکردنەوەی بۆ مسوڵمانان دەکەین، ئنجا لەبڕگەی پێنجەم و شەشەم دا باسی ئەوە دەکەین کەئینسان لەبەر چی و چی لەئیمتیحان دا دەکەوێ، وەبەچی و چیش دەردەچێ؟!

خوشك و برا مسوڵمانەکان! هەرکاتێك کەمسوڵمانان تووشی سەختی و گرفتاریی و هەورازێك دێن، وەك ئێستای ئێمەی مسوڵمانانی کوردستان، وەك ئێمەی ئیسلامیی لەکوردستان دا کەبێگومان وەك بابایەکی ڕێبواری ماندووی

بە بەر هەورازەوەین، وە بەڕاستی لەژێر تاقیکردنەوەیەکی سەخت داین، هەروەها مسوڵمانانی دونیا هەموویان هەروان، مسوڵمانان لەشیشان، لەکۆسۆڤۆ، لەبۆسنەو هەرسک[7]، لەکشمیر، لەفلیپین، لەولاتانی عەرەبی بەتایەبتی لەفەلەستین دا، بەڵێ مسوڵمانان بەگشتی لەژێر تەجرەبەیەکی سەخت دان، جێی خۆیەتی لەبەر تیشکی قورئان داو لەژێر تیشکی فەرمایشتەکانی پێغەمبەردا ﷺ لەوەزعی خۆمان ڕامێنین، وەبزانین ئەو تاقیکرانەوەو جەڕبێنرانە کەئێمەی کەوتووینە نێو تێیدا چۆنین؟ وە بەچی لەو تاقیکرانەوەیە دەردەچین؟ وە ئایا ئەم وەزعەی کەئێستا تێیداین ئەگەر بێت و لەبەر تیشکی قورئان و سوننەت دا تەماشای بکەین، ئایا تا ئێستا چۆنمان هێناوە، بەرەو دۆڕاندن و کەوتن دەچین یاخود بەرەو سەرکەوتن و دەرچوون؟!

١-مانای تاقیکردنەوە (الأبتلاء، الأفتتان، الأمتحان) :

لەقورئانێدا کەفەرمایشتی بێ هەڵەو پەڵەی خوایە، خوای زاناو توانا چەند وشەیەکی بەکارهێناون بۆ تەعبیرکردن لەتاقیکردنەوەی ئینسان کە لەکوردیدا ئێمە پێی دەڵێین: تاقیکردنەوەو جەڕباندن.

أ-یەکەمیان وشەی (إبتلاء)ە، وەك خوای بەرز دەفەرموێ: ﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ﴾(الملك: من الآية٢) واتە: خوا ئەو زاتەیە کەمەرگ و ژیانی ڕەخساندوون بۆئەوەی تاقیتان بکاتەوە.

یان وەك دەفەرموێ: ﴿وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ﴾(البقرة: من الآية١٢٤) واتە: کاتێك پەروەردگاری ئیبراهیمی ئیبراهیمی تاقیکردەوە.

یان وەك دەفەرموێ: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ﴾(البقرة: من الآية١٥٥) واتە: بەشتێك لەترس و برسیەتی و

---

[7] ئەوکاتە کێشەو گرفتی هیچ کام لەمسوڵمانە بۆسنەییەکان و کۆسۆڤۆییەکان چارەسەر نەکرابوو.

لەدەستچوونی ماڵو سامانو خۆشەویستانو بەرهەمو میوەجات، تاقیتان دەکەینەوە.

یان وەك دەفەرموێ: ﴿لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ﴾(آل عمران: من الآية١٨٦)، واتە: وە بێگومان لەماڵو سامانتانو نەفسی خۆشتان دا تاقیتان دەکەینەوە.

جا وشەی (إبتلاء) وەك شارەزایانی زمان دەڵێن واتە: تاقیکردنەوە (الأختبار)، (راغب الاصفهانی)[8] دەڵێ: تاقیکردنەوەی خوای تاك بۆ عەبدەکانی دوو واتای هەن، واتایەکی بۆ خوای پەروەردگار ناشێ کەبریتیە لەوەی کەکەسێك تاقی بکەیەوە کەپێی ئاشنا نیو نایناسی، تاکو بزانی چۆنە؟

ئەوەیان بۆ خوای زانا ناشێ، چونکە خوای پەنهان بین بۆ خۆی لەئەزەلەوە خەڵکەکە دەناسێو بەهەموو شتێکی دیکەش زانایە، واتای دووەمیشیان ئەوەیە کەکەسێك تاقی بکەیەوە لەحاڵێك دا کەزۆرچاك شارەزای هەیو دەیناسی بۆئەوەی لایەنە چاکەکەی دەرکەوێو لەلایەنە خراپەکەی جیا بێتەوە، واتە: لەسەر ئەرزی واقیع دا دەرکەوێو ئاشکرا بێ، وەك خوای زاناو شارەزا دەفەرموێ: ﴿وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ﴾(آل عمران: من الآية١٥٤) واتە: (خوا تاقیکردنەوە بۆئەوەی هەرچی کە لەسینەتان دایەو خوا پێی ئاگادارە بێتە دەرێ، وە ئەوەی کەلەدڵتان دایە خوا بیپاڵێوێ)، واتە تاقیکردنەوەی خوا بۆ ئێوە بۆ ئەوە نیە کە بتانناسێ! خوای پەروەردگار ئاوا لەبێژینگتان دەداتو دەتان پاڵێوێ تاکو پاكو پیستان لەیەك جیا بێتەوەو (کا) و (دان) تان بکەوێتە گۆڕێ.

ب-وشەی (فتنة)ش زانایانی[9] زمان لەبارەیەوە دەڵێن: ئەسڵی وشەی (فتنة) بریتیە لەقاڵکردنەوەی زێڕنگەر (صائغ) بۆ زێڕەکەی تاکو دەربکەوێت، ئەگەر کانزاو مەعدەنێکی دیکەی غەریبی لەگەڵ تێکەڵ بووبێت لێی جیا

---

[8] بڕوانە: (تفسیر مفردات ألفاظ القرآن) ص١٤٩، سمیع عاطف الزین.

[9] بڕوانە: (تفسیر مفردات الفاظ القرآن الکریم) ص ٦٤٨.

بێتەوە، هەربۆیەش کوردەواریی خۆمان دەڵێن: (زێڕی سوور یان زێڕی پاك لەئاگر ناترسێ) چونکە زێڕی ساغ و بێ خڵتە سەد ساڵ بیسووتێنی کەم ناکات، چونکە زێڕی ئەسڵە، بەڵێ جا وشەی (فتنة) واتە قاڵکردنەوەی زێڕ، دوایی خوازراوەتەوە بۆ هەر جۆرە تاقیکردنەوەیەك نەك تەنها تاقیکردنەوەو جەڕباندنی زێڕ، بەڵکو بۆ هەر تاقیکردنەوەیەك چ پەیوەندی بەماهیەتی کانزا (معدن)یەکەوە هەبێ، چ جەوهەری ئینسانێك! وەك خوای پەروەردگار دەفەرموێ: (أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لا يُفْتَنُونَ) (العنكبوت:٢) ، واتە: ئایا خەڵك پێیان وایە هەر بەوەندە کەدەڵێن ئیمانمان هێناوە وازیان لێ دەهێنرێ و تاقی ناکرێنەوە؟!

واتە ناخرێنە سەر ئاگری تەجرەبەو جەڕباندن تاکو دەرکەوێ کانزایەکەیان چەندەی زێڕەو چەندەشی خڵتەیە! وە ئایا دەعوای مسوڵمانەتی‌یەکەیان چەندەی ئیمانەو چەندەشی نیفاقە! وەك خوای زانا فەرموویەتی: (وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ) (العنكبوت:٣) بێگومان ئەوانەی پێش ئەوانمان تاقی‌کردنەوە، تاکو خوا لەئەنجامی ئەوەدا ئەوانەی کەڕاست دەکەن و درۆزنانیش بزانێ و بناسێ.

ئەوانەی کەڕاست دەکەن لەئیمان و مسوڵمانەتی‌یان دا ئاشکرا بن و دیار بن، وە ئەوانی دیکەش هەر دیار بن، کەبێگومان خوا دەیانناسێ، بەڵام با لەمەحەك بدرێن و بۆ خۆشیان و بۆ خەڵکیش دەرکەون.

ج- وشەی (امتحان)یش کەپێم وایە تەنها دووجار لەقورئان دا هاتوە، جارێك بۆ پیاوان هاتوەو جارێکیش بۆ ئافرەتان، جاری یەکەمیان لەسووڕەتی (الحجرات)دا بۆ پیاوان هاتوەو لەبارەی ئەوانەوەیە وەك خوای بەرزو مەزن دەفەرموێ: (أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى)(الحجرات: من الآية٣) واتە: ئەوانە (ی کە لە خزمەت پێغەمبەردا ﷺ) دەنگی خۆیان نزم دەکەنەوەو کپ دەکەن، (واتە دەنگ بەرز ناکەنەوە لەکاتێك دا کەقسەی لەگەڵ دا دەکەن وەك ئەدەب و

ڕێن)[10] ئا ئەوانە خوا دڵی تاقی کردوونەوەو لەبێژینگی داوە ئەمجار تەقوای خستۆتە نێو.

جاری دووەمی هاتنی وشەی (امتحان) بەمانای تاقیکردنەوە ئەوەیە کەخوای بەرزو بێ وێنە لەسوورەتی (الممتحنة)دا دەفەرموێ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ) (الممتحنة: من الآية ١٠).

واتە: ئەی ئەوانەی کەئیمانتان هێناوە کاتێك کەئافرەتانی ئیماندار کۆچیان کرد بۆ لاتان (لەمەککەوە بۆ مەدینە) ئیمتیحانیان بکەن خوا ئیمانەکەیان دەزانێ بەڵام ئێوە نازانن پێویستە تاقییان بکەنەوە.

کەواتە هەم وشەی (ابتلاء) و هەم وشەی (إمتحان)[11] و هەم وشەی (إفتتان) یش واتە تاقیکردنەوەو جەڕباندن و دەرخستنی ماهیەت و جەوهەری ئەو تاقیکراوەیە کەخراوەتە ژێر جەڕباندنەوە.

٢-بوارەکانی تێدا تاقیکرانەوە:

ئەمجار بابزانین داخۆ ئەو بوارانەی کەمسوڵمانیان تێدا تاقی دەکرێنەوە، ئەو ماددانە چین و ئێمە بەچی و چی تاقی دەکرێینەوە؟! خوای بێ هاوتا دەفەرموێ: (وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ) (البقرة: من الآية ١٥٥)، واتە: بەتەئکید تاقیتان دەکەینەوە، بەشتێك لەترس و برسیەتی و فەوتانی ماڵ و سامان و لەدەست دانی نەفس — ی خۆشەویست — ان و لەکیس چوونی بەروبوومەکان.

سەرەتا ترستان دێتە سەر، پێت دەڵێن: ئەگەر لەڕێی کارو چالاکی ئیسلامیی‌دا بەردەوام بی هەڵت دەواسین و دەرت دەکەین و ئاواو ئاوات پێ

---

[10] ئەوەی نێوان دوو کەوانەکەم بۆ ڕوونکردنەوەی مەبەست زیاد کردوە.

[11] مانای ئەمیش وەك (راغب الاصفهاني) گوتوویەتی هەمان مانای (إبتلاء)ی هەیە، بڕوانە سەرچاوەی پێشوو، ص ٨٠٤، ٨٠٥.

دەکەین، ئابڵۆقەت دەدەین، بژیوت نادەینێ، دەتگرین و دەتکوژین!! ترست دەدەنێ، بەڵام خۆ مەرج نیە هەڕەشەکان هەموویان بێنەدی و بۆیان سەربگرن!

ئنجا (والجوع) بەبرسیەتی، ئابڵۆقەی ئابووری (الحصار الاقتصادي) خستنە سەر، کەهەر لەسەردەمی پێغەمبەرەوە ﷺ سەری هەڵداوە، کە لەگەڵ هاوەڵە بەڕێزەکانی لەشیوەکانی (ابوطالب)دا ئابڵۆقەیان خرا بووە سەر، ئەوە عادەتێکی لەمێژینەی ئەهلی کوفرە لەبەرانبەر ئەهلی هەق دا، ئابڵۆقەی بژیو خستنە سەر، وەك چۆن کاتی خۆی کەسوپای یەزید دەوری ئیمام حسێن خوا لێی ڕازی بێ و جەماعەتەکەی گرت و ئابڵۆقەیان خستنە سەرو ڕێی ئاویان لێبڕین و ویستیان بەتینوو و برسی کردنیان چۆکیان پێ دابدەن و تەسلیم بن!

تینووکردن و برسیکردن یەکێکە لەو ئامڕازانەی کەئەهلی کوفر بەکاری دێنن بۆ چۆك پێدادانی ئەهلی ئیمان.

ئنجا (ونقص من الأموال) وە لەدەست دانی ماڵ و سامان، ئەگەر بتەوێ بەڕاستی دەبێ دەستبەرداری ماڵ و سامانت بی، بازرگانییەکت هەیە، یان دەبێ تەنازول بکەی بۆ ئەهلی کوفرو بۆ دوژمن و طەرەفی بەرانبەر، یان دەبێ دستبەرداری بی و ئەو کەسابەتەت بۆ ناکرێ و ناچاری لایەکیان بۆ لایەکیان واز لێبێنی.

ئنجا (والأنفس) لەدەستدانی خۆشەویست و ئازیزان، ئنجا (والثمرات) لەدەستدانی کشت وکاڵ و بەروبووم.

کەواتە ئێمە بەهەموو ئەوانە تاقی دەکرێینەوە، وەك خوای پاك و تاك (تبارك وتعالى) هەر لەوبارەوە دەفەرموێ:

(لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ)(آل عمران: من الآية١٨٦).

واتـه: تـاقـی دەكرێنـەوە لـەماڵو سـامانتان و لەخۆشـتان دا، هـەم ماڵو سامانتان دەكەوێتە مەترسی، هەم خۆشتان دەكەونە بەر مەترسی.

ئنجـا خـوای پـەروەردگار دەربـارەی (ابراهیـم/ علیـه الصـلاة والسـلام) دەفەرمویٚ: (وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ)(البقرة: من الآية١٢٤) واتـه: كـاتێك پەروەردگاری ئیبڕاهیم، ئیبڕاهیمی تـاقیكردەوە بەچەند فـەرمانێكو بەچـەند وشەیەك كەئەمرو فەرمانی خوا بوون، فەرمووی: دەبـێ جێبـەجێیان بكـەی (فأتمهن) ئەویش زۆر بەڕێكوپێكیو بێ دواخستنو سستی نواندنی هەموویانی تەواوكردنو لەتاقیكردنەوەكانی خوا دەرچوو، فەرمانەكانی خـوای سـەرجەم جێبەجێ كردن، خوای پەروەردگار پێی فەرموو: ئەی ئیبراهیم لەعێراقەوە – واتە لەناوچەكانی لای (بابل) یان لەكوردستانەوە سەفەرو كۆچ بكە بۆ شام، فەرمووی: بەڵێ، ئنجا لەشـامەوە بـۆ میصـر، دیسـان فـەرمووی بـەڵێ، ئنجـا لەوێوە كۆچ بكە بۆ حیجاز، دیسان فەرمووی: بەڵێ، وە خوا پێی فەرموو: ئەو خێزانـەت لەگەڵ یەك تاقە جگەرگۆشەكەت (اسماعیل) بـەجێ بهێڵـە، دیسـان فەرمووی: بەڵێ، پاشان كەكوڕەكە گەورە بوو پێی فەرموو: دەبێ سەری بڕی فـەرمووی: بـەڵێ!! پاشـان لەسـەر خـواو دینـی خـوات خسـتیانە نێـو ئـاگری سوورەوە، دیسان هەر فەرمووی: لەپێناوی خوادا بۆ نێو ئاگری سووریش بێ بەڵێ، هەمووی هەر بەڵێ بوو.

فەرمانەكانی خوای تێكڕا جێبەجێكردن، ئەوجار خـوای كاربـەجێ پێـی فەرموو: (قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَاماً)(البقرة: من الآية١٢٤) واتـه: من دەمـەوێ بتكـەم بەپێشەوای خەڵكی!

بەڵێ مسوڵمانینە! كەسێك بیەوێ ئیمامەتیو پێشەوایەتی بۆ خـەڵك بكات دەبێ سـەربەرزانەو ڕووسوورانە لەتاقیكردنەوەكانی خوا دەربچێو دەبێ مل كەچ بێ بۆ جێبەجێكردنی فەرمانەكانی خوا، جا با بەهەر نرخێك بۆی تـەواو دەبن ببن، گرنگ ئەوەیە فەرمانەكانی خوا (تبارك وتعالى) جێبەجێ بكرێن! نەك

لەگەڵ پخەیەکیان لێکرد، بڵێ: تۆبە!! وەك دەڵێن: جارێك کابرایەك لەغەزای دژی ڕووس لەجەنگی جیهانی یەکەم دا لەجەبهەی (سەقز) تەیارە دێت و وا دیارە تا ئەوکاتە تەیارەی نەبینیوە، ئیدی دوای ئەوەی هەندێك تۆپی لەدەوروبەر دەکەون، دەست بەرەو ئاسمان بەرز دەکاتەوەو دەپاڕێتەوە دەڵێ: خوایە ئەمجارە شەهیدم مەفەرموو تۆبە جارێکی دیکە باسی غەزا بکەم!!

مسوڵمان نابێ وابێ، ئەدی تۆ بۆ ئەوە نەچووی کەشەهید بی، کاتێك کەشەهادەت دێتە بەر دەرگات چۆن دەبێ تۆبەی لێبکەی و لێی پەشیمان ببیەوە!!

جابۆیە خوای کاربەجێ ئەو ماددەو بوارانەی ناو ناوە: (إبتلاء، إمتحان، فتنة)چونکە بەو ماددانەو پاش کەوتنە نێو ئەو بوارو مەیدانانە، لەوەوە خۆت بۆ دەردەکەوێ، وە لەوەوە خەڵکیشت بۆ دەردەکەوێ، واتە هەم خۆت دەناسی داخۆ بایی چەندی هەم خەڵکیش، ئەگەرنا ڕەنگە پێش تاقیکرانەوەت و خۆناسینت و لەخۆ حاڵی بوونت خۆت بەپیاوێکی پڕ بەکراسی حساب بکەی، بەشێری نەڕ خۆت حساب بکەی، بەڵام کەدەکەویە تاقیکرانەوە تەماشا دەکەی ڕێوی تەواویش دەرناچی! خوا پەنامان بدات.

کەواتە مادەو بوارەکانی تاقیکرانەوە لەهەموو شتێك دان، لەخۆت و لەدەوروبەرت دا بۆیە پێویستە لەهەموو ڕوویێکەوە لەخۆت وریابی و هەمیشە ئامادەبی.

٣-تاقیکردنەوەی خوا بۆ بەندەکانی یاسایەکی حەتمی خوایە:

ئنجا پێویستە بزانین کەتاقیکرانەوەی مسوڵمانان یاسایەك و قاعیدەیەك و سوننەتێکی خواییە - جل جلالە - هیچ کەس نابوێرێ بەدەقی قورئان

خوای مەزن دەفەرموێ: ([12] الم أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لا يُفْتَنُونَ، وَلَقَدْ[13] فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ) (العنكبوت:٢-٣) واتە ئایا خەڵك پێیان وایە هەر بەوەندە كەدەڵێن ئیمانمان هێنا وازیان لێ‌دەهێنرێ بەبێ ئەوەی تاقی بكرێتەوە داخۆ ڕاست دەكەن یان درۆ دەكەن بەتەئكیدو بەڕاستی هەركەسێك لەوەو پێش گوتبێتی: ئیمانم هێناوە تاقیمان كردوونەوە، بەتەئكید خوای پەروەردگار پێش تاقیكردنەوەو دوای تاقی‌كردنەوە دەزانێ كێ ڕاست دەكاتو كێش درۆزنە.

وەهەر لەسوورەتی (العنكبوت)دا دەفەرموێ: (وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ) (العنكبوت:١١)

واتە: وە بەتەئكید خوا ئەوانەی كەبڕوایان هێناوە دەیان ناسێ وەدەغەڵو دووڕووەكانیش دەناسێ، بەڵام دەیەوێ لەمەیدان داو بەكردەوەو حاڵی خۆیان بۆ خۆیانو بۆ خەڵك دەركەون، بۆئەوەی بەدەعواو لاف لێدانی ڕووتی بێ بەڵگە خەڵك چەواشە نەبێو هەڵنەخەڵەتێ، بە(دوور كوژێكی نزیك خەسار)، بە (ڕواڵەت جوانێكی نێوەڕۆك وێران) هەڵنەخەڵەتێ چونكە دوایی زەرەر بەدینی خوا دەگات.

٤-حیكمەتو فەلسەفەی تاقی‌كرانەوە:

ئنجا بابزانین داخۆ فەلسەفەو حیكمەتی تاقیكرانەوە چی‌یە؟! ئایا بۆچی خوای پەروەردگار مسوڵمانان تاقی‌دەكاتەوە؟! مادام دەیان ناسێو زۆر چاك شارەزایانەو، لەخۆیان چاكتر دەیانناسێ بۆچی تاقییان دەكاتەوە؟!

ئەگەر تەماشای ئایەتە پیرۆزەكان بكەین وەڵامی ئەو پرسیارەمان زۆر چاك بۆ دەردەكەوێو بۆمان ڕوون دەبێتەوە، خوای بێ وێنە دەفەرموێ: (فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ

---

[12] ئەو (هەمزە)یەی سەر (احسب) زانایانی زمانی عەرەبی دەڵێن: هەمزەی پرسیاركردن نكوولی‌یە (الاستفهام الانكاري)یە.

[13] (قد) بۆ (تەحقیق)ە (ل) لامەكەش بۆ (تأكید)ە.

الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ)(العنكبوت: من الآية٣) واته: بەتەئكيد خوا دەزانێ و ئەوانە دەناسێ کەڕاست دەکەن و ئەوانەش دەناسێ کەدرۆزنن.

بەڵام خۆ خەڵك نازانێ کێ ڕاست دەکات و کێ درۆ دەکات، کێ بەڕاستی بڕوادارەو کێش دوو ڕووە، بەڵام دوای (إبتلاء) دەردەکەون، وەك لەسوورەتی (ال عمران)دا دەفەرموێ: (مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) (آل عمران:١٧٩).

واته: خوا لەئیمانداران ناگەڕێ بەو حاڵەی، کەئێوە لەسەرنی (بەڵکو تاقیتان دەکاتەوە) تاکو پیس لەپاك جیا دەبێتەوە.

خوای بێ وێنە بۆیە ئەوەی فەرمووە چونکە سوپای ئیسلام پێش جەنگ تێکەڵ و پێکەڵ بوون، دووڕوویان تێدا هەبوو، ئیمان لاوازیان تێدا هەبوو، ئیمان دامەزراویشیان تێدا هەبوو، بەڵام لەگەرمەی جەنگەکەدا دەرکەوتن و هەرکەسە (محل الاعراب)ی خۆی وەرگرت و هەرکەسە دەرکەوت کەبایی چەندە؟ بەڵێ جا ئەوەی کەخوای کاربەجێ لێرەدا فەرموویەتی: (بەتەئکید خوا لەئیمانداران ناگەڕێ بەوشێوەیەی کەلەسەرنی هەتاکو پاك و پیسیان لێك جیا نەبێتەوە) ئا ئەمە یاساو سوننەتێکی هەمیشەیی و نەگۆڕو چەسپاوی خوایە کەدەبێ لەگەرمەی تاقیکرانەوەکان دا مسوڵمانان لەکەوو بێژینگ بدرێن و دەبێ پاك و پیسی مسوڵمانان لێك جیابێتەوە، تاکو پاکەکان شتێك بەشتێك بکەن بۆ ئیسلام و، پیسەکان حیساباتیان لێ تێك نەدەن، گەندەڵ و پووچەڵەکان ڕیزەکانیان شلۆق و لەرزۆك نەکەن، ئیشەکەیان لێ پووچەڵ و بێ ئەنجام نەکەن!!

ئایا مسوڵمانان لەجەنگی ئوحوددا لەبەرچی و چۆن تێك شکان خۆ بەقیادەی پێغەمبەری خوا بوو - ﷺ - وە هەرکام لە (ئەبوبەکرو عومەرو عوسمان و عەلی) یشیان لەنێودا بوون، ئەدی بۆچی شکان؟ خوای دادگەر هەواڵی پێداوین و وەڵامی ئەو پرسیارەی بەڕوونی داوینەوە وەك لەسوورەتی (ال عمران)دا فەرموویەتی: (وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ)(آل عمران: من الآية١٥٢).

واتــه: وه بێگومـــان خـــوا بــەڵێنی خـــۆی بــۆ ئێــوه ڕاســت هێنایــەدی (کەفەرمووبووی سەرتان دەخەمو مەلائیکە دەنێرم بۆ پشتگیریتان) بەڵێ جا فەرمووی: (إذ تحسونهم) واتە: ئەوکاتە بێننەوە یادتان کەلەسەرەتای جەنگەوە کافرەکانتان لەهەست دەخست (دەتان کوشتن)[١٤].

(حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ)(آل عمران: من الآية١٥٢)، واتە: یارمەتی و سەرخستنی خواو گفتو بەڵێنەکەی بۆتان بەردەوام بــوو، تــاکو خۆتــان فەشــەلتان هێنــاو نــاکۆکی کەوتــه نێوانتــان لــەکاروباردا‌و سەرپێچی تان کرد، دوای ئەوەی ئەو شتەی کەزۆر حــەزی لــێ دەکــەن (کــه دەستکەوتە) پیشانی دان.

کەواتە بەوە شکستەکەتان دەستی پێکردو لەوکاتەوە سەری هەڵدا، کەبێ فــەرمانیتان کــردو ســەرپێچی تــان لەفــەرمانی پێغەمبــەری خوا ﷺ کرد، جا لەئەنجامی ئەو سەرپێچی‌یەدا، ترستان هاتە نێو دڵ، ترسەکەش بوو بەهۆی ناکۆکی نێو خۆتان، ناکۆکی‌یەکەش بەهۆی سەرپێچی لەفەرمانی پێغەمبەرەوە بــوو ﷺ، ســەرپێچی‌یەکەش بــەهۆی خۆشویســتنی دونیــاوه بــوو، کــاتێك کەجەنگاوەرەکانی سەر شاخۆلکەی (جبل الرماة) بۆ کۆکردنەوەی دەستکەوت (غنیمة) دابەزینو فەرمانەکەی پێغەمبەریان (علیه الصلاة والسلام)شکاند، فەرمان شکاندنو سەرپێچی‌یەکەش ئەوە بوو کەئەو شوێنەی پێغەمبەری خوا ﷺ بۆی دیاری کردبوون کە شاخۆلکەیەکە لەدامێن چیای سەرکەشی ئوحود پێی دەگوترێ: (چیای تیرهاوێژەکان/ جبل الرماة) ئەو تەپۆڵکەیان چۆڵ کردو هەندێك لەجەنگاوەرە موشریکەکان[١٥] کەئەمەیان زانی پشتیان لێ بڕینەوەو

---

[١٤] (راغب الاصفهاني) لەو بارەوە گوتوویەتی: (حَسَسْتُ): یانی: (اصَبْتُ حاسَّتَهُ) نحو (كَبَدْتُه وفادته) ولما كان ذلك قد يتولد منه القتل عبر به عن القتل فقيل: حَسَسْتُهُ اي قتلته قال تعالى: (إذ تحسونهم بإذنه) ال عمران -١٥٢-، بڕوانە: (مفردات الفاظ القرآن) ص٢٣٢.

[١٥] بەفەرماندەێتی (خالد بن الوليد) و (عكرمة بن ابي جهل) کە ئەوساکە مسوڵمان نەبووبوون، خوا لێیان ڕازی بێ.

چوونە سەر شاخۆلکەکە کەتەنها چەند کەسێك لەهاوەڵانی لێ مابوونەوەو پاش شەهید کرانیان، سوپای ئیسلام پشتی لێ گیراو لەپێشەوەش ڕا کاتێك سوپای کوفر زانی مسوڵمانان پشتیان لێ گیراوە دژە هێرشیان کرد، ئیدی سەرەنجام مسوڵمانان شەڕەکەیان دۆڕاند، بۆچی؟! چونکە بێ فەرمانی پێغەمبەریان ﷺ کرد.

پێویستە لەو ڕاستییەش بێ ئاگا نەبین کەتاقیکرانەوەی خوا – تبارك وتعالى – بۆ هاوەڵە بەڕێزو دڵسۆزەکانی پێغەمبەر خوا لێیان ڕازی بێت بەو بەڵاو ناڕەحەتییەی کەلەجەنگی (أحد)دا یان لەهەر حاڵەتێکی دیکەدا کەبەسەریان هاتوە، ئەوە ناگەیەنێ کەخوای بەخشەرو دادگەر ڕقی لەو بەڕێزانە بووبێت و خۆشی نەویستبن بۆیە ئەوەی بەسەریان هێنابێ!

بەڵکو بەپێچەوانەوە مسوڵمانان تائیمان و دینەکەیان مەحکەمترو تێرو تەواوتر بێت تاقیکرانەوەکەشیان قورسترو سەخت تر دەبێت، بۆ وێنە با سەرنجی ئەم فەرمایشتە بدەین لەوبارەوە: (عن مصعب بن سعد عن أبيه قال: قلت يا رسول الله! أي الناس أشد بلاء؟ قال: الانبياء، ثم الأمثل فالأمثل، فيبتلى الرجل على قدر دينه..) رواه الترمذي.

وەك دەبینین پێغەمبەری خوا ﷺ ڕای دەگەیەنێ کەڕێژەو ئەندازەی سەختیی و قورسیی تاقیکرانەوەی مسوڵمانان بەگوێرەی ڕێژەو چۆنیەتی دینداریی و ئیمانەکەیانە، هەر بۆیەش تاقیکرانەوەی پێغەمبەران (عليهم الصلاة والسلام) لەهی هەموو کەس توندترو سەخت ترە، چونکە بێگومان ئیمان و دینداریییەکەشیان لەهی هەموو کەس چاکترو بەهێزترو کامڵترە.

ئنجا دوای ئەوانیش پلە پلە پێ بەپێ هەتا ئیمان مەحکەمتر بێ و دینداریی و مسوڵمانەتی باشتر دەبێت، تاقیکرانەوەی خاوەنەکەیشی قورسترە، ئایا قوتابی هەتا زیرەکتر بێ و لەپلەی خوێندن دا بالاتر بێت تاقیکردنەوەکەیشی قورستر نابێ؟!

دیسان خوای کاربەجێ و میهرەبان لەبارەی حیکمەتی تاقیکرانەوەی مسوڵمانانەوە دەفەرموێ: (أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ) (البقرة:٢١٤).

واتە: ئایا پێتان وایە (خوا - جل جلالە - بەپرسیاری ڕەخنەگرانە - الأستفهام الانکاریی -یەوە دەفەرموێ: ئایا خەیاڵتان وایە بچنە نێو بەهەشت!، ئەوە بێگومان بەهەڵەدا چوونەو خەیاڵ پلاوتان کردوە!

(وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ)(البقرة: من الآية٢١٤)

مادام جارێ تووشی ئەو ناڕەحەتی و گرفتارییانە نەبوونە کەمسوڵمانانی پێش ئێوە تووشی بوون، جا ئایا تووشی چی بوون؟! (مستهم البأساء والضراء) هەژاریی و نەداریی و نەخۆشیی و ئازار وەك پۆشاکی بەدەن چەسپ پێیانەوە نووساو بەرۆکی گرتن و ناڕەحەت و شپرزی کردن[١٦].

(وزلزلوا) وە ڕاشەقێنران، وەك چۆن بێژینگە دەغڵێك بەتوندی ڕادەتەکێنرێ بۆئەوەی کەهەرچی سەر کوێزر (سەر کۆتەڵ) و شتی نامۆیەو ڕەگەڵی کەوتوە جیا بێتەوەو دەغڵەکە پاك بێتەوە.

ئەو مسوڵمانانەی پێش ئێوەش بەشێوەیەك ڕاتەکێنران و لەبێژینگ دران کەئەو ڕاشەقێنرانە، ئەو برسی بوون و نەخۆش بوون و گرفتار بوونە، هێندە توندو قایم و بەهێز بوو کەلەژێر تین و تاوو گوشاردا هاواریان کرد: (حتى یقول الرسول والذین آمنوا معه متى نصرالله؟!) بەڵێ ئەو مسوڵمانانە بەئەندازەیەك تەنگاوو سەغڵەت بوون و ناڕەحەت بوون هەتا پێغەمبەرەکەیان (علیهم الصلاة والسلام) و ئەوانەش کەلەخزمەتیدا بوون هاواریان بردە بەر خوای بەبەزەیی و لێی پاڕانەوەو گوتیان: یارمەتی خوا دەبێ کەی بێ؟ دیارە

[١٦] کەواتە هەم لەماڵ و سامان و هەم لەجەستەو گیانیاندا تاقیکرانەوە، وەك لەشوێنێکی دیکە فەرموویەتی: (لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ)(آل عمران: من الآية١٨٦).

نائومێد نەبووبوون لەڕەحمەتی خوا، بەڵام چونکە تاقیکرانەوەکەیان زۆر قورس بوو، وە زۆری خایاندو کاتی دەروو لێکرانەوەکەیان نەدەزانی!

وەجاری واش هەیە خوای کاربەجێ یارمەتی کۆمەڵێك لەدۆستەکانی خۆی نادات و لەدنیادا سەریان ناخات بۆئەوەی بۆ خەڵکی دیکە ببنە سەر مەشق، چونکە ئەم دنیایە جێی تاقیکردنەوەیەو جێی ئەنجام و بەرهەم وەرگرتنەوە نیە، بۆ نموونە: ئەوانەی کە (أصحاب الأخدود)[١٧] شەهیدیان کردن، واتە خاوەنی خەندڕکەکان، چونکە وشەی (أصحاب الاخدود) ناوە بۆ کافرەکان، کەمسوڵمانان بڕوایان بەکوڕە چکۆڵەکە هێنا وەك لەفەرموودەی پێغەمبەردا ﷺ هاتووەو (مسلم) گێڕاویەتەوە لە (صهیب)ەوە خوا لێی ڕازی بێ.

جا خوای پەروەردگار بەسەرهاتی ئەوانەمان بۆ دەگێڕێتەوە وەك (سید قطب) ڕەحمەتی خوای لێ بێ لەوبارەوەو لەتەفسیری سوورەتی (البروج)دا گوتوویەتی: (بۆ ئەوەی ئەو مسوڵمانانەی کەدەستیان لەهەموو پچکان دەبڕێت و ئاسۆی سەرکەوتنیش لەهیچ لایەکەوە بەدی ناکەن کەدەروویان لێ بکرێتەوەو دەرباز ببن، دووچاری نائومێدی نەبن و ئەو مسوڵمانانەی کەسوورەتی (البروج) باسیان دەکات ببنە سەر مەشق بۆیان)[١٨] بەڵێ مەرج نیە ئێمە لەدنیادا هەموو دەمێ سەرکەوتوو بین بەسەر دوژمن داو دەوڵەت دابمەزرێنین و کیان و قەوارەو هەیبەتێکمان بۆ بڕەخسێ کەبتوانین بەهۆیەوە شەریعەتی ئیسلامیی بەتەواوی پیادە بکەین، ئەوە مەرج نیەو زۆر لەپێغەمبەران (علیهم الصلاة والسلام)، هەر بەبێ نازیی و بەبێ کەسی و بەبێ دەسەڵاتی ماونەتەوە، بگرە هەیانە شەهید بووە وەك خوای بەرز فەرموویەتی: ﴿وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ﴾(البقرة: من الآية٦١) خوای پەروەردگار بە

---

[١٧] وشەی (اخدود) بەمانای (شقوق) دێت، واتە: کەلێن و درز لەزەوی‌دا دروستکردن، کەلەزمانی کوردی‌دا (خەندڕك)ی پێ دەڵێن.

[١٨] بڕوانە: (في ظلال القرآن) ج٦ص٣٨٧١ تا ٣٨٧٦، ط دار الشروق.

(بەنی ئیسرائیل) دەفەرموێ: (پێغەمبەران بەناھەق دەکوژن) بۆ نموونە: (زکریا) و (یحیی) صەلات و سەلامی خوایان لەسەربێ، وە ڕەنگە پێغەمبەرانی دیکەش هەبووبن کوژرابن، ئاشکراشە کەهەمووشیان دووچاری چەندان جۆرە گرفتاریی و ناڕەحەتی بوونە!

جا مسوڵمانینە! ئەلێرەدا حیکمەتی تاقیکرانەوە (إبتلاء)مان بۆ دەردەکەوێ چونکە هەرکامێکمان لەگەرمەی تاقیکرانەوەو گرفتاریی دا دەبێ بەخۆی بڵێ: خۆ تۆ لەپێغەمبەرانی خوا (علیهم الصلاة والسلام) زیاتر نی بۆ وێنە: (زکریا ویحیی) کەبێگومان خوای باڵادەست زۆر بەسێنایی دەیتوانی سەریان بخات، یان (عیسی) – علیه الصلاة والسلام – کەنەصرانییەکان بەهەڵە پێیان وایە کەلەسێدارە دراوەو ئەو خاچ (صلیب)ەکەی کەیەملی خۆیانی دا دەکەن بەحیساب ئەوە ڕەمزو هێمای بەداردا کران و لەسێدارەدرانی عیسایە (علیه الصلاة والسلام) بەڵام خوای پەروەردگار دەفەرموێ: (وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ)(النساء: من الآية ١٥٧) واتە: نەکوشتیان و نەهەڵیشیان واسی، بەڵکو وێنەی عیسا برایە سەر کەسێکی دیکەو ئەویان هەڵواسی لەجیاتی عیسا – علیه الصلاة والسلام –، وە خوای زاڵ و مەزن عیسای کوڕی مەریەمی بەکڵاو ڕۆژنەدا بەرز کردەوەو سەری خست، (عیسا) هەر ئەوەندەی پێکرا کەخوا بەرەو ئاسمان سەری بخات وەك خوای بەتوانا فەرموویەتی: (بَل رَّفَعَهُ اللّهُ إِلَيْهِ)(النساء: من الآية ١٥٨)، دەجا خۆ ئێمە لە (عیسا) و (زکریا) و (یحیی) زیاتر نین، کە پێغەمبەرانی خواش بوون (علیهم الصلاة والسلام) بەڵام خوای کاربەجێ ئەو زاتە بەڕێزو پایەبەرزانە حیکمەتی وا بووە ئەوانە نەك هەر بەسەر دوژمنانیان دا سەرنەکەون، بگرە یان شەهید ببن یان خوا – تبارك وتعالی – بەرزیان بکاتەوە، بەڵێ ئەلێرەدایە کەماهییەت و جەوهەری ئیمان دەردەکەوێ، چونکە خوای پەروەردگار دەفەرموێ: (وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ)(العنكبوت: من الآية ١٠) واتە: کەسانێك هەن کەلەحاڵەتی شێنەیی دا دەڵێن: ئیمانمان بەخوا هێنا، بەڵام کاتێك لەپێناوی

خــوادا ئـازار دران (بەهــەر جـۆرە ئـازارێك و ناڕەحــەت كـران)، ئـەوە ئـازاردانی خەڵكیشی پێ وەك ئازارو سزای خوا وایە!! واتە لەتەنگانەدا خۆی بۆ ناگیرێت.

نەخێر براو خوشكی مسوڵمان! خۆت بۆ ئازار درانەكە بگرەو با ئاگرو تین و تاوی گرفتاریی و ناڕەحەتی لەپێناوی خوادا پاڵفتەت بكات، بۆئەوەی تووشی سـزای خــوا نــەبی، لەبەرانبــەر گرفتاریـیــەكان دا خۆڕاگــر بــە بۆئــەوەی لەئیمتیحانی خوا دەربچی.

هەروەها هەر لەبارەی حیكمەتی بەلاو گرفتاری‌یەكانەوە خوا فەرموویەتی: (وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ)(محمد: من الآية٤) واتە: خوا ئەگەر ویستبای تۆڵەی لەدوژمنەكانتان دەستاندو ئێوەی بەسەریان دا سـەر دەخست، بەلام بۆئەوەی هەندێكتان بەهۆی هەندێكتانەوە تاقی بكاتەوەو بتان جەربێنێ.

بەڵێ سزاو جەزرەبەدان و تێكشكاندنی ئەوان بۆ خوا زۆر ئاسانەو هیچی تێ ناچێ! فریشتەیەك دەنـێرێ باڵێكیـان لــێ دەدات و دەبڕێنــەوە، وەك لەهەندێك شوێنەوار (آثار)دا هاتوە كەكاتێك خوای بەرزو مەزن ویستی گەلی (لوط) علیه السلام قەلاچۆ بكات، (جبریل) ی ناردو ئەویش باڵێكی خستە ژێر ئەو ناوچەیەی كەئەو گەلە ڕەوشت نزمـەی تێدا نیشتەجێ بوون و سـەرەتا بەرزی كردنەوە بەرەو ئاسمان، هەتا ئەهلی ئاسمان گوێیان لەوەڕەی سەگ و باڕەی بزن و بۆڕەی مانگاكانیان بوو، پاشان لەوێوە نخوونی كردنەوە!!، بەڵێ ئەوە بۆ خوا زۆر ئاسانە بەلام دەیەوێ بەیەكتر تاقیتان بكاتـەوە: (مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ)(محمد: من الآية٤) جا هەر یەكێك غەڵەتێكی كردو خوا – تبارك وتعالى – بەزەوی‌دا بەرێتە خوارو بیفەوتێنێ، ئەدی ئیمانی ئیمانداران چۆن دەربكەوێ؟!، ئێمە ئەگەر هەموو ئیشەكان خوای بالادەست بۆمان بكات، ئەدی بۆ خۆمان چین!، ئایا دەبێ هـەر هـەڵخزێین و بڵێین: خوایە فلان كـەسمان بـۆ لەبەین بەرەو، فلان شوێنەشمان بۆ تـەخت بكـەو ئێمـەش لـەوێ دابنیشـین؟!!

بێگومان نەخێر چونکە ئەوە عادەتی (بەنی ئیسرائیل)ە کە بەمووسایان گوت (علیه الصلاة والسلام): (ا فَاذْهَبْ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ)(المائدة: من الآية٢٤)

واتە: تۆ لەگەڵ پەروەردگارت بچن بجەنگن (یانی شەڕ لەگەڵ (عمالقة) بکەن و (بیت المقدس) یان لێ بستێننەوە)[١٩].

ئەوە ئێمەش لێرە دانیشتووین (وە چاوەڕێین داخۆ کەی لێ دەبنەوە، جا هەرکات ئێوە لێ بوونەوە ئێمەش دێین)[٢٠] بەڵێ ئەم جۆرە هەڵوێستە ئەوە عادەتی (بەنی ئیسرائیل)ە، بەڵام هەڵوێست و عادەتی هاوەڵانی بەڕێزی پێغەمبەری خوا (رضي الله عنهم) ئەوە بوو کە(ئەبوبەکر) و (عومەر) و (سعد بن معاذ) و (مقداد بن الاسود) و هاوەڵانی دیکەش خوا لێیان ڕازی بێ نواندیان کەگوتیان: ئەی پێغەمبەری خوا پێشمان بکەوە (ئەگەر ملمان پێ لەدەریا بنێی یەکێکمان پاشەکشە ناکات)[٢١] دوای ئەوەی پێش جەنگی (بدر الکبری) ڕاوێژی پێیان کردو پرسی پێکردن و فەرمووی: بێگومان ئێمە نەهاتووین جەنگ بکەین - لەگەڵ قوڕەیش دا بەسەرکردایەتی (أبوجهل) - بەڵکو هاتووین کاروان بگرین - بەقیادەی (أبو سفیان) - بەڵام ئێستا شەڕمان بەتووشەوە بووە جا ئایا ڕەئیتان چی‌یە، بچین یان بگەڕێینەوە؟!

بەڵێ پێغەمبەری خوا ﷺ ئاوا بۆ هەر کارێکی گرنگ ڕاوێژی کردوەو هەر نەچووە پێش خەڵك بکەوێ نەزانێ بۆ کوێیان دەبات! بەڵکو پێش وەخت مەشورەتی پێکردوون، تێی گەیاندوون، ڕۆشنی کردوونەوەو قەناعەتی پێهێناون، لەپێش ئەوەش دا تەزکیەی کردوون و پەروەردەی هەمەلایەنەی

---

[١٩] و [٢٠] ئەوەی نێوان کەوانەکان خۆم زیادم کردوە بۆ زیاتر ڕوونکردنەوەی مەبەست، ئەگەرنا لەدەقی ئایەتەکەدا نەهاتوە.

[٢١] (.. فامض یا رسول الله لما أردت فنحن معك، فو الذي بعثك بالحق لو استعرضت بنا البحر فخضته لخضناه معك ماتخلف منا رجل واحد...) بڕوانە: (البدایة والنهایة) ج٣ص٢٦٢-٢٦٣، وە بڕوانە: (السیرة النبویة الصحیحة) ج٢ص٣٥٩، د. ضیاء العمري. تێبینی: ئەو قسەیە هی (سعد)ە.

کردوون، ئنجا بەگژ دوژمنیدا کردوون، دیارە بۆ خۆیشی لەپێشیانەوە بووە (ڕووحم بەقوربانی بێ)، وەك (أنس بن مالك) خوا لێی ڕازی بێ گوتوویەتی: (... وكان أشجع الناس) رواه مسلم.

هەروەها لەسەرجەم کتێبەکانی سیرەدا هاتوە لەبارەی ئازایەتی پێغەمبەری خواوە ﷺ کەهاوەڵانی بەڕێزی گوتوویانە:[22] (کاتێك جەنگ گەرم دەبوو خۆمان لەپشت پێغەمبەری خوا دەگرت!).

وە لەسیرەی پێغەمبەری خوادا ﷺ هاتوە کەلەجەنگی _حنین) داو لەکاتی دەستپێکردنی‌دا بێئەوەی سوپای ئیسلام پێی بزانێ بۆسە (کمین)ێك دانرا بوو، جا کاتێك کت وپڕ بەسەری‌دا کەوتن، مسوڵمانان شکان وەپێغەمبەری خوا ﷺ خۆی تەنها مابۆوە لەگەڵ دە دوازدە[23] نەفەرێك داو دەیفەرموو: (أنا النبي لا كذب أنا ابن عبدالمطلب)[24] واتە: من پێغەمبەرم درۆ ناکەم، من کوڕی (عبدالمطلب)م.

هەروەها کتێبەکانی (سیرة)[25] گێڕاویانەتەوەو لە (صحيح المسلم)یش دا هاتوە کەهەرکام لە (عباس بن عبدالمطلب) و (سفيان بن الحارث) هەردووکیان زۆر توند لغاوی ئێسترەکەی یان گرتبوو کەبەپڕتاو بەرەو دوژمن دەچوو، لەکاتێك دا کەخەڵك شکاوەو هەڵدێن!!

بەڵێ مسوڵمانینە! ئەمانە حیکمەت و فەلسەفەی تاقیکردنەوەن و دیارە بەبێ (إبتلاء)یش ئەو ڕاستی‌یە دەرناکەون، چونکە لەدەشتێ هەموو کەس ئازایە بۆ ڕۆیشتن بەڵام گرنگ ئەوەیە لەبەر هەورازی نەوەستن، وەك کوردەواری خۆمان دەڵێن: (لەبوارێ‌دا لاقی ڕەش و سپی دەردەکەون)، یاخود عەرەب دەڵێن: (عند الامتحان يكرم المرء أو يهان) واتە: لەکاتی تاقیکردنەوەدا

---

[22] بڕوانە: (السيرة النبوية الصحيحة) ج٢ص ٥٠٢.

[23] بڕوانە: (سيرة ابن هشام) ج٢ص٤٤٢.

[24] رواه مسلم.

[25] بڕوانە: (السيرة النبوية الصحيحة) ج٢ص٥٠١.

ئینسان یان ڕێزی لێ دەگیرێ یان ڕیسوا دەکرێ، یانی یان قەدری خۆی بەرز دەکاتەوە، یاخود خۆی نزم دەکاتەوە.

هەروەها هەر لەبارەی حیکمەتی تاقیکردنەوەو لەسووڕەتی (التوبة)دا خوای پەروەردگار دەفەرموێ: ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً ﴾(التوبة: من الآية١٦)، ئا ئەم ئایەتەش یەکی دیکە لەحیکمەت و سوودو بەرهەمەکانی (إبتلاء) دەخاتەڕوو و ئاشکرا دەکات، دەفەرموێ: ئایا پێتان وایە بەوەندە وازتان لێ بهێنرێ و تاقی نەکرێنەوە کەجارێ خوای پەروەردگار بۆی دەرنەکەوتوون[٢٦]؛ (دیارە مەبەست دەرکەوتن و کەشف بوونیانە لەسەر ئەرزی واقیع) داخۆ کامەتان بەڕاستی جیهاد دەکەن وە بەهیچ نرخێك ئامادە نین کەکەین و بەین بکەن لەگەڵ دوژمنان دا بیانکەنە جێی نهێنی و ڕازو نیازو پشت پێ بەستنیان لەجیاتی خواو پێغەمبەرو بڕواداران و پەیوەندی تایبەتی یان بێ لەگەڵیان دا، یانی کێن ئەوانەی کەخۆڕاگرن و تەنازول ناکەن بۆ ئەهلی کوفرو دەڵێن: پەروەردگار پشتیوانمانەو پێغەمبەر ﷺ پێشەوامانەو برایان و خوشکانی مسوڵمانیش کۆمەك و پشتی ئێمەن، ئەو کەسانە کێن و چۆنن دەبێ دەرکەون لەمەیدان داو لەسەر ئەرزی واقیع ئاشکرا بن؟!

بێگومان تەنها لەگەرمەی تاقیکردنەوەو جەڕباندن داو لەکوورەی خەبات و خۆڕاگریی نێو مەیدانی خواپەرستی و خۆنەویستی دا ئەو پرۆسەی کەشف بوون و پەردە لەسەر لاچوونە ئەنجام دەدرێ، بەڵێ لەکاتێك دا کەگوشارت دەکەوێتە سەرو نارەحەت دەبی، دەبێ ئازابی مسوڵمان و دیندارو خواپەرست بمێنیەوەو ئامادەبی لەسەر ڕاستە شەقامی خوا بمێنیەوەو تەسلیمی واقیعی ناشەرعی یانە نەبی و نەبەزی و بەچۆك دانەیەی و دەست نەکەی بەدزەکردن و کەین و بەین و پەنهانکاریی و پردی ژێر بەژێر دروستکردن و تەون هەڵبەستن لەگەڵ ئەملاولا بۆئەوەی فشارەکە لەسەر خۆت لابەرێ و خۆت دەرباز بکەی!

---

[٢٦] بێگومان خوای پەروەردگار زانیاری ئەزەلیی بەهەموو شتێك هەیە

٥-هۆكارەكانی كەوتن لەناقیكردنەوەدا:

ئنجا ئایا ئینسان بۆچیو بەچی لەتاقیكردنەوەدا دەكەوێ!!

خوای پەروەردگار ئەوەشی بەڕوونی لەچەندان ئایەتی قورئانیدا بۆ باس كردووین، بۆ وێنە:

لەبارەی هۆكارو چۆنیەتی شكستو تێشكانی مسولْمانان لەجەنگی (ئوحود)دا فەرموویەتی: (حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ)(آل عمران: من الآية١٥٢)،

دیارە ئێمە پێشتریش ئەم ئایەتەمان هێنایەوە لەكاتی باسكردنی حیكمەتی تاقیكردنەوەدا بێجگە لەڕستەی كۆتایی (مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ) واتە: هەتانە دنیای دەوێو هەشتانە دواڕۆژی دەوێ، كەواتە لێرەدا هۆكارەكانی شكستو تێشكانی مسولْمانان لەجەنگی (ئوحود)دا وەك ئاڵقەكانی زنجیرێك بەدوای یەك دا ڕیزیان بەستوە بەم جۆرە: (حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ – وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ – وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ – مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ)(آل عمران: من الآية١٥٢)

كەواتە: (فشل) كەئەنجامەكەیە ئەمانە پێشەكیو هۆكارەكاننی: (تنازع + عصیان + إرادە الدنیا) ناكۆكی + سەرپێچی + هەڵبژاردنی دنیا.

كەوابێ: ڕەگەزو ڕیشەو ماكو میكرۆبی شكستو تێشكانەكەی مسولْمانان لەجەنگی (ئوحود)دا پەیوەندی بەخودی خۆیانەوەیە، نەك بەتەڕەفی بەرانبەریان، كەچی ئێمە زۆرجار كەتووشی نسكۆیەكو شكستییو تێشكانێك دێین، هەمیشە یەخەی دوژمن دەگرین، وە هەمیشە خەتا لەملی وی دەكەین دەستی خۆمان بەغەیر دەسڕینو بەردەوام بڕو بیانووی بێجێو پاساوی ناماقووڵ بۆ خۆمان دێنینەوە: كاكە ئەو شكستەمان بەهۆی كەمتەرخەمی ئێمەوە نەبوو، بەڵكو خەتای فلانو فیسار بوو!! بەڵام بێگومان ئەوە پێچەوانەی قورئانە، من تەنانەت ئایەتێكم نەبینیوە لەقورئانێدا كەخوای

پەروەردگار شکستی مسوڵمانان پاساو بداتەوە بەوەی کەدوژمنەکەیان وا بووەو و چووەو وای کردوە! بەڵکو هەمیشە شکستی مسوڵمانان بەوە پاساو دەدات و بەجۆرێك (تعلیل) و (تحلیل) دەکات کە بەهۆی کەمتەرخەمی و هەڵەو ناتەواوی و کرچ و کاڵیی خۆتان ئەوەتان بەسەر هاتوە، ئەوەتا لەبارەی شکستی جەنگی ئوحودەوە دەفەرموێ: (أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ)(آل عمران: من الآية١٦٥) واتە: ئایا (لەجەنگی ئوحودا) کاتێك کەبەڵایەك و موصیبەتێکتان تووش بوو کەپێشتر دووقاتی ئەوەتان تووشی دوژمنتان کردبوو (چونکە مسوڵمانان لەجەنگی بەدردا حەفتا کەسیان لەکافرەکان کوشت و حەفتایشیان لێ بەدیل گرتن، بەڵام لەجەنگی ئوحوددا حەفتایان لێ شەهید بوو و دیلیان نەبوو چونکە مسوڵمان مەگەر چۆنکایی ئەگەرنا ئامادە نیە تەسلیم بێ)، جا بۆ هۆی شکستەکە دەفەرموێ: بڵێ لەلای خۆتانەوە شکستەکەتان بۆ هات و دوژمنتان بەهۆی خۆتانەوە زەفەری پێ بردن.

بەڵێ مسوڵمانان بەهۆی هێزی دوژمنیانەوە ناشکێن، وەك خوای مەزن بۆی ڕوون کردووینەوە دەفەرموێ: (فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفاً)(النساء: من الآية٧٦). واتە: لەدژی دۆستەکانی شەیتان بجەنگن، بێگومان فێڵ و پیلانی شەیتان بێ هێزە.

بەڵێ دوژمنانی ئەهلی ئیسلام لەچاو ئەوان بێ هێزن بەڵام بەمەرجێك ئەوان بڕواداری ڕاستەقینە بن، ئایا ئەم ڕۆژگارە مسوڵمانان بۆچی لەبەرانبەر جوولەکەدا بەچۆك داهاتوون و شکستیان هێناوە؟!!، بێگومان ئەوانەی کەلەبەرانبەر جوولەکەدا تێشکاون ئەوانە مسوڵمان نین، بەڵکو ئەوە گەلی عەرەبەو ئەوانە مسوڵمانی بەناو مسوڵمانن کەلەبەرانبەر جوولەکەدا شکستیان هێناوە، بەڵێ ئەوانە ئەگەر مسوڵمانیش بن مسوڵمانی تەواو نین، چونکە بەدرێژایی مێژووی ئیسلام کاتێك مسوڵمانان لەگەڵ دوژمن تێك گیرا بن،

کاتێك کەزانیویانە حیساب گەیشتۆتە ئەوەی کەدەست پێبکەن، مەگەر بەدەگمەن دەنا هەموو جاران‌و هەمیشە دوژمن لەهەموو شتێك دا زیاتر بووە لەوان، ژمارەیان، چەکیان، ئیمکانیاتیان، بەڵام خواش هەر سەری خستوون!!، بەڵام عەرەب لەسۆنگەی ئەوەوە لەبەرانبەر جوولەکەدا شکستیان هێناوەو بۆیە دوو سەد ملیۆن عەرەب زیاتریش بەچوار پێنج ملیۆن جوولەکە ناوێرن، چونکە چوار پێنج ملیۆن جوولەکەکە ڕاست دەکەن، جوولەکەی ڕاستەقینەن، بەڵام عارەبەکان زڕن!

لەگۆڤارێك دا خوێندمەوە دەڵێ: لەساڵی (١٩٦٧)ز دا کەعەرەب بەنسۆکەیەکی گەورەی دەزانن، جوولەکەکان بارەگاو بنکەیەکی عەرەبەکانیان گرت تەماشا دەکەن لەسەر بارەگاکەیان نووسرابوو:

لاتسأل عن مسلكي او مذهبي   انا إشتراكي بعثي عربي

واتە: لەڕێبازو مەزهەبی من مەپرسە، من عارەبێکی سۆسیالیستیی بەعسیم!

جا دەڵێ جوولەکەکان زەربێکیان بەسەردا هێناو لەسەریان نووسی واتە لەسەر هەمان لافیتە: (كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ)(البقرة: من الآية٢٤٩)، واتە: ئەو ئایەتە کە لەقورئانی ئێوە دایە مەدحەکەی بەسەر ئێمەدا دەچەسپێ کەهەرچەندە کەمتریشین بەسەرتان دا زاڵ بووین، چونکە زیاتر بەقسەی خوامان کردوە تا ئێوە کەخۆتان بەمسوڵمان دەزانن!!

دیارە خوای پەروەردگاریش نەیفەرمووە هەرکەسێك بڵێ من مسوڵمانم هەر سەری دەخەم، دەفەرموێ: هەرکەسێك ئیماندار بێ سەردەکەوێ، مامۆستا مەلا سەعیدی نۆڕسی ڕەحمەتی خوای لێبێ، قسەیەکی جوانی[27] هەیە دەڵێ:

---

[27] دیارە ئەو مامۆستا بەڕێزە ڕەحمەتی خوای لێبێ، (كليات رسائل النور)ە دە (١٠) بەرگی یەکی پڕ پڕە لەقسەی جوان‌و شیرین‌و نەستەق‌و پڕ حیکمەت، بەڵام ئێمە لێرەدا تەنها ئەو قسەیەمان بەو بۆنە (مناسبة)یەوە لێ خواستەوە.

(جاری وا هەیە کابرا مسوڵمانە بەڵام سیفەتی کافرانی هەیە، جاری وایش هەیە کابرا کافرە بەڵام سیفەتی مسوڵمانی هەیە، واتە بابای کافر هەندێك سیفەتی هەیە کەئیسلام بەپەسەندی داناون، دەڵێ: کاتێك کەمسوڵمانەکە شکست دەخوات لەبەر سیفەتە کافرانەکەی شکست دەخوات نەك لەبەر مسوڵمانەتی‌یەکەی، هەروەها کافرەکەش کەسەردەکەوێ لەبەر ئەو سیفەتانەیەتی کەباشن نەك لەبەر کافرایەتی‌یەکەی) بەڕاستی قسەکەی بەجێیە، چونکە بۆ وێنە: برایەتی شتێکی باشە، مەرکەزییەت شتێکی باشە، هەروەها هەرکام لەڕاوێژکردن و کاربە بەرنامە بەڕێوەبردن شتی باش و پێویستن و هەرکامێکیان بابای کافر هەیبێ یان مسوڵمان، ئەوە بەرهەم و شوێنەواری خۆی کەم و زۆر هەر هەیە، پیاوچاك (ولی) یێك بخە نێو ئاوێك ئەگەر مەلە نەزانێ دەخنکێ مەگەر خوا وەك (استثناء)ێك و بەشێوەیەکی (خارق العادة) قوتاری بکات، کافرێکی مەلەوانیش بخە نێو ئاوەوە دەپەڕێتەوە، ئەم دنیایە دنیای هۆکارەکان (أسباب)ە، بەڵام مسوڵمانان ئەگەر بڕواداری ڕاستەقینە بن و هۆیەکانیش فەرامۆش نەکەن[٢٨] باهەموو هۆیەکانیشیان بۆ دابین نەکرێن خوای بەبەزەیی بۆیان قەرەبوو دەکاتەوە.

کەواتە ئێمە بەهۆی خۆمانەوەو بەهۆی کەم‌وکووڕی و هەڵەو ناتەواویی‌یەکانمانەوە لەبەرانبەر دوژمن دا شکست دەخۆین، وەك خوای پەروەردگار دەفەرموێ: (إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا)(آل عمران: من الآية١٥٥)، واتە: بێگمان ئەوانەی کەڕۆژی بەیەك گەیشتنی دوو کۆمەڵەکە لەئێوە شکستیان خواردو پشتیان لەدوژمن کرد ئەوە شەیتان هەڵی خلیسکاندن بەهۆی کردەوەکانیانەوە، واتە بەهۆی گوناحە پێشووەکانیانەوە، شەیتان لەمەیدان داو لەبەرانبەر دوژمنە ئاشکرایەکانیان دا. چونکە پێشتر پێیان وێرابوو. زەفەری پێ‌بردن و دوژمن بەسەریان دا زاڵ بوو.

---

(٢٨) یەکێك لەخەسڵەتەکانی مسوڵمانی ڕاستەقینە ڕەچاوکردنی هۆکارەکان و هەوڵدان بۆ دابین کردنیانە.

٦-هۆكارەكانی دەرچوون لەتاقیكرانەوە:

وە لەكۆتاییدا ئایا بەچی سەردەكەوین و چۆن چۆنی لەتاقیكردنەوە دەردەچین؟!

خوای زاناو توانا زۆر بەڕوونی و ڕاشكاوی ئەو مەسەلەیەی بەچەند جۆرێك بۆ باس كردووین بۆ وێنە: لەسوورەتی (المائدة)دا دەفەرموێ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ لا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ)(المائدة: من الآية١٠٥) واتە: ئەی ئەوانەی ئیمانتان هێناوە لەخۆتان وریا بن ئەگەر ئێوە هیدایەت پەیدا كردوو و هیدایەتدراو بن و لەسەر ڕاستە شەقامی خوا بن، ئەوانەی كەگومڕاو سەرگەردانن زیانتان لێ نادەن.

هەروەها هەر لەوبارەوە لەشوێنێكی دیكەدا دەفەرموێ: (وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً)(آل عمران: من الآية١٢٠) واتە: ئەگەر ئێوە ئەهلی صەبرو تەقوا بن فێڵ و پیلانی ئەوان هیچ زیانتان لێ نادات.

هەروەها لەشوێنی دیكە دەفەرموێ: (الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) (البقرة:١٥٦)

واتە: (ئەوانەی كاتێك كەبەڵایەكیان تووش دێ دەڵێن: ئێمە هی خواین و وەهەر بۆلای ویش دەچینەوە)، بەڵێ ئەهلی ئیمان لەتەنگانان دا ئەژنۆیان ناشكێ و نابەزن، بەڵكو دەڵێن: مەرحەبا لەبەڵاو ناڕەحەتی لەپێناوی دینی خوادا، مەگەر خوای پەروەردگار پێی نەفەرمووین كەلەكاتی جەنگ و برسیەتی و نەخۆشی و گرفتاریی‌دا خۆڕاگر بین (وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ)(البقرة: من الآية١٧٧) واتە: وە (مسوڵمانانی ڕاستەقینە) ئەوانەن كەلەكاتی نەخۆشی و برسیەتی و گەرمەی جەنگ دا خۆڕادەگرن ئەوانە لەمسوڵمانەتی‌یاندا ڕاست دەكەن و ئەوانەن پارێزكاران.

بەڵێ خوشك و برایانی مسوڵمان ئەگەر بێت و ئێمە ئەهلی تەقوا بین واتە خۆمان و ئەوەی کەهەمانە بەهی خوا بزانین، وەبشزانین کەسەرەنجاممان بۆلای خوا دەگەڕێتەوە، هیچ دوژمنێك پێمان ناوێرێ، چونکە ئەوپەڕی هەر ئەوە نیە بکوژرێین!! دەجا مسوڵمان کوژرانیشی لەجەنگ دا هەر سەرکەوتنە بەپێی فەرموودەی خوا (قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ)(التوبة: من الآية٥٢) ئەی موحەممەد بەئەهلی کوفر بڵێ: (جگە لەیەکێك لەدوو شتە هەرە چاکەکان چی دیکەمان لێ چاوەڕوان دەکەن؟!) کەبریتین لەسەرکەوتن یان شەهیدیی، کەبێگومان یەك لەیەکی چاکترن، ئینسان بەسەر دوژمن دا سەرکەوێ بۆ ئیسلام و ئاڵای ئیسلام و بەیداخی خوا بەیەکگرتن (علم التوحید) بەرز بکاتەوەو دینی خوا ببێتە بەرنامەی ژینی خەڵك، شەریعەتی خوا ببێتە سێبەری کۆمەڵگاو لەسایەیدا بەختەوەر بن و برا بن و تەبا بن و، ژیان بەرەو پێشەوە بچێت، بەها بەرزەکان (الفضائل) بڵاوبنەوەو خەسڵەت و خووە نزمەکان (الرزائل) لەبەین بچن، دادگەریی بچەسپێ و زوڵم لابچێ، ئەوە بێگومان ئامانجێکی بەرزەو خەڵات و بەخششە، ئنجا ئەگەر ئەوەش نەبێ خۆ شەهیدییەکە هەر مسۆگەرەو وەك گوتراوە: (إما النصر وإما الشهادة).

جا بەڕێزان! هۆیەکانی دەرچوون لەتاقیکردنەوە پێچەوانەی هۆیەکانی شکست و دەرنەچوون و لەتاقیکردنەوەدا کەوتنن، واتە: ئەگەر ئینسان بەهۆی خۆیەوەو بەهۆی گوناحەکانی‌یەوەو بەهۆی ناپارێزکاریی و گوناحباریی و بێ ئیلتیزامی خۆیەوە شەیتان زەفەری پێ دەبات و بەرەو کەوتن و تێشکان و دۆڕاندنی دەبات، ئەوە بێگومان هەر بەهۆی ئیمان و تەقوای خۆیشی‌یەوە خوا بەدەنگی‌یەوە دێ و لەتاقیکردنەوەکانی ژیانی دنیا دەردەچێ و سەربەرز دەبێ، دیارە لێ دەرچوونی ئیمتیحانیش هەر ئەوە نیە کەحەتمەن بابای مسوڵمان یان کۆمەڵی مسوڵمان لەمەیدانی بەرەنگاربوونەوەو ڕووبەڕووبوونەوەدا زاڵ بێت و جەنگەکە بباتەوەو هەر لەم دەرفەتەی ژیانی دنیادا سەرجەم

ئامانجەکانی بهێنرێنەدی، نەخێر بەڵکو سەرکەوتن و بردنەوەی ڕاستەقینەو بەئامانج گەیشتنی تەواو ئەوەیە کەلەشەریعەت لانەدەی، وەك (ابو علی الجرجاني) کە یەکێکە لەزاناو خواناسە گەورەکان قسەیەکی جوانی هەیە دەڵێ: (کەڕامەت بریتیە لەڕاوەستاوی لەسەر شەریعەت)، بەڵێ گەورەترین کەڕامەت و ڕێزی خوا بۆ بەندەی خۆی ئەوەیە کەنەیهێڵێ لەسەر جادەی شەرع لابدات و بیپارێزی، نەك فلانکەس بفەوتێنێ و فلان شوێن بگرێ!!

بۆیە خوای بەرزو مەزن لەسوورەتی (الصف)دا بەشێوەیەکی لاوەکی باسی بەسەر دوژمن دا سەرکەوتن دەکات، بەلام چەند بەتەئکیدو وەك ئامانجێکی سەرەکی و گەورە باسی لێبوردنی خواو چوونە بەهەشت دەکات، کەدەفەرموێ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ، تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ، يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ، وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ) (الصف: ١٠-١٣)

واتە: ئەی ئەوانەی ئیمانتان هێناوە! ئایا بازرگانی‌یەکتان پێشان بدەم کەلەئازارێکی بەئێش قوتارتان دەکات؟! ئیمان بەخواو پێغەمبەرەکەی بێنن وە لەڕێی خوادا بەماڵ و گیانتان جیهاد بکەن، بێگومان ئا ئەوەتان بۆتان باشترە ئەگەر بزانن، - چونکە لەبەرهەمی جیهاددا - گوناحەکانتان بۆ دەپۆشێ و دەتانخاتە باغاتێکەوە ڕووباریان بەژێردا دەڕۆن وەچەند خانووبەرەیەکی پاك و پەسەند لەنێو چەند باغێکی هەمیشە تەڕو پاراودا، ئا ئەوەیە سەرفرازیی مەزن. وە بەرهەمێکی دیکەش هەیە حەزی پێ دەکەن: یارمەتی‌یەك لەخواوە وەدەرووکرانەوەیەکی نزیك...

بەڵێ خوشك و برا مسوڵمانەکانم! خوای بەخشندەو بەخشەر دەفەرموێ: لەسایەی ئیمان و جیهادەوە لێتان خۆش دەبم و دەتانخەمە بەهەشتی ڕازاوەو نەبڕاوەی خۆمەوە! ئای چ نیعمەتێکی گەورەیە خوا - جل جلاله - بفەرموێ:

ئەوە عەفووم کردن، ئەوە هەڵەو گوناحەکانم لێ سڕین، ئەوجار بڕۆن بچنە بەهەشت!

پاشان خوای بەخشەرو بەبەزەیی ئەو چوونە بەهەشتە ئاوا پێناسە دەکات: (ذلك الفوز العظيم) ئەوەیە بەئامانج گەیشتن و بەمراد گەیشتنی گەورە، پاشان دەفەرموێ: (وأخرى تحبونها) وە بەهۆی ئیمان و جیهادەوە شتێکی دیکەیشتان دەست دەکەوێ، شتێکی دیکە کەئێوە زۆر حەزی لێ دەکەن، بەڵام لای خوا ئەو ئەمیەتەی نیە، زانایانی تەفسیر دەڵێن: ئەوجۆرە تەعبیرە لەو سیاقەدا ئەوە دەگەیەنێ، کەئەو شتەی دیکە لەلای خوا ئەو بایەخ و ئەمیەتەی نیە لەچاو لێبوردن و بەهەشت دا بەڵام خۆتان حەزی لێ دەکەن و خۆشتان دەوێ: ئەویش بریتیە لە: (نصر من الله وفتح قريب) واتە: یارمەتی یەکتان لەخواوە بۆ دێ وەدەرووی خێرتان لێ دەکرێتەوەو دەروازەی وڵاتتان بۆ ئاوەڵا دەبێ و ئایین و شەریعەتی خوا بەرپا دەکرێ.

جا خوشك و برا مسوڵمانەکانم!

بەڕاستی مسوڵمانان وەك لەسەرەتاوە گوتمان ئێستا لەتاقیکردنەوەدان، بەتایبەتی مسوڵمانانی کوردستان لەژێر تەجرەبەیەکی سەخت داین، بۆیە با لەخۆمان وریا بین! لەهۆیەکانی شکست و کەوتن لەتاقیکردنەوەدا وریاو بێدار بین لەخۆمانیان دوور بخەینەوە، وە با ئەو هۆکارانەی دەبنە هۆی سەربەرزانە دەرچوونمان لەتاقیکردنەوە دابین بکەین و لەخۆمانیان دا کۆبکەینەوە، وە با دڵنیاش بین کەداهاتووی پڕشنگدار تەنها بۆ شەریعەتی تێرو تەواوو دادگەرو بەهێزو پیرۆزی خوایە بەپێی ئەو وەعدو بەڵێنانەی کەخواو پێغەمبەرەکەی ﷺ داویانە وەك خوای باڵادەست دەفەرموێ: ﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ (الصف:٨) واتە: دەیانەوێ بەفووی زاریان ڕووناکی خوا بکوژێننەوە، بەڵام خوا ڕووناکی خۆی هەر تەواو دەکات هەرچەندە کافران قەڵس بن.

بەڵێ خۆ ئەگەر نەك هەر عەلمانی‌یەكانی كوردستان، بەڵكو ئەگەر هەرچی عەلمانیی‌یەو هەموو ئەوانەی كەڕێی غەیری خوایان گرتوە، خڕبنەوە چرای دینی خوایان پێ ناكوژێتەوەو نووری خوایان پێ‌خامۆش ناكرێ، دیارە ئەوەش خوا (تبارك وتعالى) وەك ڕاستی‌یەك ڕایگەیاندوەو وەك مژدەیەكیش گفتی داوە كەئەگەر ئێمەش ئامادەی جیهاد نەبین خوای زاڵ و بەرز ئێمە لادەبات و كۆمەڵێكی دیكە دەهێنێ: (وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْماً غَيْرَكُمْ ثُمَّ لا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ)(محمد: من الآية٣٨) واتە: وە ئەگەر ئێوە پشت بكەنە جەنگ و جیهادو مشوور لێخواردنی ئایینی خوا، ئەوە خوا بەكۆمەڵێكی دیكە دەتانگۆڕێ، پاشان ئەوان وەك ئێوە كەمتەرخەم و ساردو سڕ نابن!

كەواتە با پێمان وا نەبێ كەئێمە وەك لایەنێك و تەوژمێكی ئیسلامی لەلایەن خوای دادگەرەوە گرەنتیمان پێ‌دراوەو تازە هەر شتێك بكەین هەر لەلای خوا خۆشەویستین، مادام ناوو شۆڕەتی ئیسلامی‌مان هەیەو عەلەم و درووشمی ئیسلامی‌مان بەرز كردۆتەوە!!

هەروەها مامۆستا (مەلا) بەڕێزەكان و (شێخ)ە دڵسۆزەكان و سەرجەم مشوورخۆرانی دیكەش، بابزانن كەهیچكەس (ضمانة)ی نەدراوەتێ كەبڕۆ هەرچی دەكەی بیكە! تازە تۆ ڕێزو پایەت هەر بەرزو پارێزراوە! تەنانەت ئەوە نەدراوە بەپێغەمبەرانیش ﷺ خوای بەبەزەیی بەپێغەمبەر دەفەرموێ: (لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ)(الزمر: من الآية٦٥) واتە: ئەی پێغەمبەر تۆش ئەگەر هاوبەش بۆ خوا دابنێی ئەوە بەتەئكید كردەوە چاكەكانت هەڵدەوەشێنەوە وە لەزیانباران دەبی!

بەڵێ مسوڵمانینە!

هیچ كەس گرەنتی و زەمانەتی ئەوەی نەدراوەتێ كەبڕۆ مادام ناوت لەخۆت ناوە ئیسلامیی و ڕیشێكت هێشتۆتەوە، یان پۆشاكێكی ئیسلامیت پۆشیوەو درووشم و نیشانەیەكی ئیسلامەتیت لەسەرسەری

خۆت بەرز کردۆتەوە، تازە تۆ قەڵەمی خەتاو گوناحو هەڵە نووسینت لەسەر هەڵگیراوە!! نەء بەڵکو تۆ مادام ناوت لەخۆت ناوە (ئیسلامیی) دەبێ زۆر وریا بێ ئیسلام چۆن دەڵێ دەبێ وابی، ئەگەرنا خوای دادگەر تۆ لادەبات و کۆمەڵێکی دیکە دێنێت، چونکە بێگومان خوای بێ نیازو بێ باك و تاك پەکی لەسەر هیچکەس نەکەوتوەو ناکەوێ و، ئەگەر بێت و ئێمە ئەرکی شەرعی خۆمان مەردانە جێبەجێ نەکەین، بەتەئکیدخوا (جل جلالە) کەسانێکی دیکەو کۆمەڵێکی دیکە دێنێ کەلەئێمە باشترو ڕاستترو ساغتر بن و وەك بۆ ئایین و بەرنامەی خوا (جل وعز) شایستەیە کار بکەن و مشوور بخۆن!

ساخوایە بەکەرەم و بەخششی بێ سنووری خۆت لەو کەسانەمان بگێڕی کەبەشێوەیەك دینداریی دەکەن و بەڕێوە دەچن کەجێگای ڕەزامەندیی تۆیەو تۆفیقمان بدەی کەوەك بۆ خۆت و پێغەمبەرەکەت ﷺ و شەریعەتە بێ هەڵەو پەڵەکەت شایستەیە کاربکەین و بجوولێین، بۆئەوەی موستەهەقی ئەوە نەبین کەلەمەیدان دا لابدرێین و بەکەسانی دیکە بگۆڕرێین.

ئـــــــامین

وآخر دعوانا أن، الحمدلله رب العالمين

پێڕست

ئەم بەرهەمانە چاوەڕێی چاپن

١-ئافرەت و خێزان لەسایەی شەریعەتدا.

٢-ئیمان و عەقیدەی ئیسلامی لەبەر ڕۆشنایی قورئان و سوننەتدا.

٣-ڕوونکردنەوەی بنەما شەرعییەکان و هێڵە گشتییەکانی کۆمەڵی ئیسلامیی (بەهەردووك زمانی کوردی و عەرەبی).

٤-چەند سەرنج و ئاگادارییەك دەربارەی کارو جموجوڵی ئیسلامی.

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم، أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لا يُفْتَنُونَ، وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ)

(العنكبوت: ١-٣)

ژمارەی سپاردنی (١٥١)ی ساڵی ٢٠٠٣ی وەزارەتی ڕۆشنبیریی پێدراوە